Контрольный экземпляр

МОАРШАЛ ДА ІИЛМА КОНФЕРЕНЦЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА!

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШИНАРА, 2 ОКТЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 118 (6093). ● Мах 2 кепиг.

ХА МА ТИЛИЙТА, АХАРХО!

ЧУЭЦАШ ЛАТТ
СВЕКЛАШИ ХЬАЖКІАШИ

Пхийлетка диъ шерачохь шерачохь пачхахьалкхенга 92 эзар тонн мерза овлаш дохка дош дешнад Шалински районан къахьегамхоша. Укх шера 3934 гектара тІа кхиъна цар из культура.

Сентябрь бетта хьалхарча деношка районера боахамаш свеклаш чуэца доладенад. ХІаналехьа 500 гектара тІера чуийцай уш. Хьалкхенга 12 эзар тонн свеклах 7 эзар заготовительни пункте дІаяхьийтай.

Къаьстта дика хьувкъам кхебаьб «Шалинский» совхозо. Укхаза хІора гектара тІара 500 центнер свеклаш йоал.

Боахамера шекар доаккхача заводе дІаяхьийтай 1420 тонн.

Свеклаш чуэцара балхаш шитта дика вІаштІехьдаьхад XX партсъезда цІерагІча, «Джалка», «Курчалоевский» яхача совхозашка а. Цу боахамашка юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 230 центнер шекара свеклаш чуэц.

СССР керда Конституце шу дуза ди хьатІаккхачалехьа свеклаш чуийца лха дош дешнад районерча хІаш леладераш.

* * *

Районе боккхагІбола боахамо «Джалка» яхача совхозо — алата а силоса а лаьрхІа 1400 гектара тІа дІайийнай хьажкІаш. Боахама механизатороша шера планагІа 9000 тонн силос ІалапІе озаза хІаналле а 8000 тонн Іалашъяьй. ХІана алата хьажкІаш чуэцаш ба боахлой.

Социалистически Къахьегама Турпалхочо Саидов Бауде кулгалдечa комплексни бригадо 370 гектара тІа кхеный хьажкІаш. Укх деношка совхозе йола техника, берригa лах ярабеьнаб хьувкъам чуэца. Шоашкара масал а гойташ къахьег Абдулмежидов ХІароня, Каеса Жерина, Гебертаева Зулаес, Саидов Якъуба, кхыбераша. Дийнахьара норма 3,7 гектар йолча 4—5 гектара тІара хьажкІаш чуэц царех хІаране. Таханарча дийнахьа 1800 тонн хьажкІаш хьатІаьзай совхоза центральни хьатта, царех 400 тонн пачхахьалкхенна дІасипай.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

«Ингушский» совхоза кхаш леладераша укх шера алата лаьрхІа 260 гектара тІа хьажкІаш дІайийнаяр. ВІаь эзар тонн хьажкІаш чуэцара тІехьа республикерча къахьегамхоша боарккабаь къовсам хьал а лоацаш, цар лаьраІад силоса дІайийна хиннача хьажкІех кху а 200 совгІа гектар алата чуэца. ХІана сихонца хьажкІаш чуэцаш ба механизатораш. Ка бола алат чуэцача комбайнашна фуал а йоахаш, чуэц уж.

ВорхІ агрегат я хІара дийнахьа хьажкІаш кхашка болх беш. СихагІен ца йойташ хьажкІаш чуерзаьр яхара тІехьа социалистически яхь а баьнна, хьинаре къахьегаш ба комбайнераш, шофераш, хьаттара болхлой. Къаьстта овсаре болх бу Гандалоев Султана, Гетагажев Хьажбикара, Умаров Наурде, Меркоеи Юшаlас, кхыбараша. ЦаІ-ах — шиъ норма кхоачашъю царех хІаранс агрегато.

Совхоза новкъостал деш ба «Госкомсельхозтехника» МагІалбикерча районни предприятера шофераш. Фуалъяьха хьажкІаш кхай тІара совхоза хьатта йолча алат докъаде̃ча механизированни кунте дІавхуь цар. Транспортникашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг лоцаю Картоев Шахьангиро. Цун машина тІа агІа карера кара тела цІе вымпел.

Дика вІаштІехьбаьккхаб хьаттара болх а. Машинаш йоассаелта фуалъяьха хьажкІаш егиіга, машинашта тІайоттилга цхьатарра сиха чакхдоах болхлоша. Укхаза къаьстта дика къахьегаш хьабоагІа болхлой Медова Марем, Галиева Мади, Гандалоева Лиза, Галаева Асет, кхыбераш. 130 — 140 процент кхоачашъю цар хІара дийнахьа балха нормаш.

— Силос соахкарчул кІезигагІа кийчъяьйле а, алатийна хьажкІаш чуэцарах боахама зе даьнидац, — йоах совхоза керттерча агрономк Гандалоев Іийсас. —

Цкъа-дале тхона шортта Іай хьайбаш кхаба фуъ бус — хІара гектара тІара 18 — 20 центнер хьажкІаш йоа тхона. Цул совгІа, дика доа къар да аьта гІадамаш и.

Совхоза вІаштІехьдаьннад пятилетке пачхахьалкхенна алат дІадалара плане укх шеррехьа а тІехкхоачашъе, хьажкІаш а тІехьа лаьрхІача. ЦхьайттагІча пятилетка чотах дІадениад совхозо Даьхенна 1000 совгІа тонн алат.

А. БАСИЕВ.

СУРТАШ ТІА: Лакхехьа — комбайнер Гандалоев Султана совхоза директора заместитель Додов Аллаьтгирии хьажкІаш мишта хьийкъай хьожаш ба; дикагІбола шофер Картоев Шахьангири шиъ машинаца; совхоза керттерча хьатта фуалъяьха хьажкІаш машина тІайотташ ба (аьрдехьара аьттехьа) Медова Марема Гандалоева Лизай.

Б. ЧЕРВИЖЕВА сурташ.

БАХАЧА НАХА ШОРТТА СОМ

Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхоза къахьегамхоша иттлагІча пятилетка план диъ шера кхоачашъяра соцам баьб. Ховш ма хиллара боахама шу чакхдала гарга гІертад хІинз, хІаьта боахама коллектив цхьайола итогаш е йиш йолаш я: цо чуийцай кхашкара дуккхагІйола культураш, чакхдаьннад керттера балхаш. Лоацца аьлча, хІанзехьа ала йиш я мишта хьокхамаш долаш чакхдоал шу.

Бакъда, хІанзчул тІехьагІа де дезаш а дукха да. Укх шера мичуринцаш Дай-мехка 4 эзар тонн совгІа сом дІабала безаш ба. ХІара денна совхоза сомий бешамашка дукха нах арабуваl. ВІаь болча нахах цаІ вац дийкахьара задани кхоачаш ца еш. Бешамаш лелаеча коллективашта юкъе шерра лаьржай социалистически яхь. Даь гІулакхаш кІезига дац — цхьайолча бригадаша хІанзалехьа шера йола плановй заданеш кхоачашъяьй.

Лаха хьокхамаш дахарца белгалъяьнна я № 9 йола бешамаш лелаю бригада. Цуна кулгалдеш ва коммунист Тутранов Абуязид. ПачхІахьалкхенга сом бохкара план совхозе эгара хьалха кхоачашйир цун бригадо. План 200 тонн йолча, 300 тонн гаргга сом дІабеннаб цар. Совхоза йолча массехк бригадана юкъе иштта лакха хьокхамаш даьха из цкъа бригада марь яц. Берригa сом хІанз а хьабаьккха баьнна бац, бригада плапал совгІа продукци пачхахьалкхенга йохкаш я.

Дика къахьеташ ба бешамаш лелаераш: Эльмурзаева Совнали, Дадаева Жовжан, Тавтамирова Малика, Шамаева Аьсет, кхыбераш. Царех хІаравс денна йола нормаш 160 — 160 процент кхоачашъю.

Тешшаве ала мегарда: мичуринцаша укх шера, доаш аьннача бесса, пхе шера план диъ шера кхоачашъергья, аьнна. Цар хьокхамаш гойт из.

С. МАДАГОВ.

БАЬЦАДААРАШ ХЬИЙКЪА ДАЛЕ А...

Грозненски района «Аргунский» совхоза сомаши баьцадаараш кхедеш я. Укх шера цига баьцадаараш дІадийнадар 224 гектара тІа планагІа 202 йолча дуккхагІча лаьтта помидораш а ювш. Хаоттам дика латташ шу денадеце а, цар хьувкъам во хиннабац. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 137 центнер баьцадаараш чуэц совхоза къахьегамхоша. ПланагІа а иштта да.

Ялх бригада я баьцадаараш кхедеш. Царна юкъе ньржача яхье хьалха йолаш хьайоагІа Реу Анатолий Кирилловича кулгалдеча бригада коллектив. Дика толамаш даьхад цо укх шера а. План 680 тонн йолаш цар хІанзле а дІаденнад 750 тонн баьцадаараш. Цу бригаде хьинаре къахьегаш ба Марьяс Александра, Алиференко Просковья, Эдиева Соня, кхыбараш.

Дика хьокхамаш доах вокх бригадай баьцадаараш леладераша а. Шера план 3800 тонн йолаш 27 сентябрь тІакхоачаш совхозо пачхахьалкхенна дІаденнад 1700 тонн баьцадаараш. План кхоачашъе торо йолаш я совхоз.

Бакъда, хІанзчул тІехьагІа тоъал дукха помидораш, кабуц, кхачан свеклаш, кхы тайпа баьцадаараш да совхоза къахьегамхоша чуэца дезаш. ДІахкача ханага тъежача даь балхаш дукха дац. хІаьта йисачунга хьожача де дезараш геттара дукха да. Дерригa низаш ара а даьха оарцагІйоала беза совхоза кулгалхой юхебиса баьцадаарий хьувкъам сихбаь чуэцара а пачхахьалкхен план кхоачашъера и.

Совхоза сомий бешамаш 383 гектара тІа укх. Царех хьувкъам луш я 186 гектар. Геттара эсала лел укх шера сом кхебарца дувзадешна балхаш. Цун хьувкъам чуийца баьнаб. Хьокхамаш во да. План 1800 тонн йолаш пачхахьалкхенна дІабенна сом 630 тонн мара бац. хІаьта соахка дІабеннар 1531 тонн бар.

«Аргунский» совхозачар ца гаьна йоацаш бешамаш йолча «Родина», «Юбилейный» яхача совхозашна, Грозненски района кхыча боахамашка укх шера сомий хІара гектара тІара шозза дуккхагІа хьувкъам чуийцаб. Цу масала хьахьокх агротехнически боккъенаша яхача тайпара совхоза специалисташа бешамашта доал даь ца хилар. Цу бехктокхамеча гІулакха цар ледарло ялийтар баьъан долаш совхоза зе хулаш чакхдоал шу.

С. АУШЕВ.

ОАЛХАЗАРАШТА ЛАЬРХІАЧА ОБЪЕКТАЙ — ТЕРКО

КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА БРОЙЛЕРНЕ...

Шалински района Автуры, Новая жизнь яхача юрташта юкъе 300 гектар дІалоацача моттиге хьалъеш я Къилбаседа Кавказе йоккхагІйола бройлерни птицефабрика.

Из хьалъеча дакъа доацаш массехк гІишлон организаци я. Уж я генеральни подрядчикаш — «Чечингсельстрой» треста №№ 920, 223, 557 йола дІа-юха лела механизированни колоннаши Шалински специализированни хозрасчетни участоки. Царех хІаранена тІачІоагІъяь я къаьстта йола балха участкаш.

Цар цига латтача гІулехкех лаьца дувцаргда вай. Пятилетка диълагІча шера планагІа 3 миллиони 300 эзари сома гІишлон-монтажни балхаш де дезаш бар цига. ДІабахача борхІ бетта 1 миллиони 95 эзари сома мара уж балхаш даьдац. Уж геттара кІезига да.

ПМК-920 массехк птичник, административно-боахама центр хьалъе, иштта кхыдола балхаш де дезаш я. Ікхь птичникана ларда еллай, шиъ вІашагІйоллаш я. Болх дертгІа дІа ца бохийтар тхов тІатуллача эша 12 метр дІоахал дола гІайбаш ца хилар да, хІаьта хІара птичникана уж 110 гІайба беза. Кастта къоастадергдолаш да из дош.

ПМК-920 хьалъеча объекташка болх беш 45 саг ва. Бакъда, уж болхлой цига кхоачамболаш бац. ГІишлонхой леткъаш ба гІишлон материалаш хьатІакххахьа грузовой машенаш тоъаш ца хиларах.

Треста ашпакабетонни изделей заводера укхаза кхухь ашпакабетонни конструкцеш. Уж дІаоттаеча товарни бетонах ла ийчо хила еза. Бакъда, гІишло хьалъеча майдан тІера Шалински специализированни хозрасчетни участкана чуйоагІа растворо-бетони узел болх дертгІа беш ац. Керттерчи даьхе из ийслу электроэнерги каст-каста дІайоеш хиларца. РБУ начальника Х. Арсункаева кхыметтел электроэнерги хьа ца тІелаш хІана сеццазашац. Цо йоах, уж дешаш диспетчеро къестадеш да. Укх деношка объекте дувцарах болх беш курсья растворомешалка, хІанз из вІашагІйоллаш латт.

Вайна ма харра, кастта шеллургья, цудухьа РБУ эшаш йолча материалий кийчо е еза. ХІанз йолаш ярап а дукха тоъаргьяц. Иштта кху тІехьа ца доахаш къаьстаде дезаш да РБУ хица Іалашъелга а. ХІанзарчоа Іодоагіача тоетолера найду из, кхы хьала моттиг йоацандаь. ХІаьта-хий эшаш я 150 моттига лаьрхІа йола ПМК-920 гІишлонхоша октябрь бетта эксплуатаце дІаяла лерхІа столови а.

ПМК-223 гІишлонхоша шоашта декхараш тІайийцад гІишло хица Іалашье. Уж кхоачашдара лаьрхІа бурувдеттарий бригада кхыІхан вар. Уж хІанзле артезиански 2 скважинана бурув тоха болабеннаб. Ма дарра аьлча, коллектива виналаша сихача темпах дІахьу шоай болх. Пенаш хьалдотташ ба уж административно-бытовой здани трансформаторни подстанце шин помещеней, иштта птичникашта лаьрхІа лард йоллаш а боахь.

ХІанз а дІа-хьа хьанна балханза ба ПМК-557 гІишлонхой. ШоллагІа бутт ба уж инкубатор хьалъеча метте бетонах кІийзе еча лаьттанцара балхаш деш бола. Цу хана дена ворхІ саг мара вац уж балхаш деш.

ХІаьта мехколонна кхее езаш я кхыйолча объекташка балхаш де а. Сов паргІата лел ПМК начальник Шамелеви керттера инженер Махмудови.

А. АХМАТОВ.

ІИЛМА КОНФЕРЕНЦИ

Тахан Грозне шиъ болх дІаболабу РСФСР лакхерчеи лаьрхІача юкъерчеи дешара Министерства, СССР Іилмай Академе исторе Институто, лакхерча школа Къилбаседа-Кавказски Іилма центро, Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхахьалкхен университето, «Знак Почета» орден лелаеча Нохч-ГІалгІай исторе, социологе, филологе Іилма-тохкама институто вІашагІтехача «Къилбаседа Кавказа хьалхий исторически кхелашкара Россе прогрессивни лоархІам» яхача Іилма конференце.

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша дІайха моаршал лу конференце дакъа лаца баьхкача СССР Іилмай Академе исторе Института директорга, академикага **А. Л. Нарочницкига**, лакхерча школа Къилбаседа-Кавказски Іилма центра председателага, СССР АН членага - корреспондентага **Ю. А. Ждановга**, кхычарга.

ШИН ШЕРА — ОРБИТА ТІА

ПОЛЕТАШТА УПРАВЛЕНИ ЯРА ЦЕНТР. 29 сентябрь. (ТАСС). Шин шу да «Салют-6» яха Іилман станци лаьттана юххерча орбите толамца лелаш йола.

Ше сигала лелача хана Іалама ресурсашта тохкамаш дареи гонахьара го бовзареи хьакъехьара шерра программа кхоачашъяьй станце. Дьиккхад 9 эзар гаргга космически сурт, царех шиъ эзар ЧССР, ПНР, ГДР Іилман организацешка дІаденнад.

Космически материаловедене программагІа 137 эксперимент яьй. Практически бакъдаьд Лаьттана юххерча орбите халкъа боахама эша цхьайола материалаш арахецилга вІаштІехьданкхар перспективни гІулакх хилар.

ЦІенхашттара Іилмани лоархІам болаш я лаьттан тІехеннен Дунен океана акваторенен радиокартографировани ярa экспериментий даннеши, хІаьта иштта КРТ-10 яхача космически радиотелескопои гаьнарча космически бувзама Центра лаьттарча 70 метр йолча телескопои цхьан хана даьхача астрофизически зенех хьаьннарши. БелгалъяьйI, къоастадаь аьлча, талгІе йІовхал 72 а 12 а сантиметр йолча дунен халкъашта юкъерча радиоастрономически диапазонех болх беча хьнара радиотелескопа антенна технически характеристикаш.

Биологически тохкамий программагІа хьайийцай дозал дайча а искусственни гравитаце хьалашка а эггара чоалханегІара баьцовгІаш, микроорганизмаш, кхыйола биологически объекташ дегІаахара хьайийллача космически арен факторашта дукь-дукьача биополимерашта еча елинех йола керда Іилман даннеш.

Болх — цхьан календарагІа

Шийтта цу совгІа ха я вай мехка предприятей, учреждений, организацей болхлойн гІулакхера нахи, кІира шин дийнахьа салоІаш а долаш, пхе дийнахьа болх бергболаш баьха.

Цу шерий иштта хьа ма хьоккхара цу гІулакхо къахьегама хьалаш аттаяь дела, болхлойн гІулакхерча нахен квалификацеш боарами культурен дІахо лакхъяра де йиш яраш дуккхагІа хилийта, общественни производство пайда хургболча бесса вІаштІехьъяккха, цунна цхьана къахьегама овсарлен производства эффективности лайкъе гІо даьд.

Цхьабакъда, хІанз а тІехьа цу хьакъехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС 1976-ча шера баьь соцам практике кхоачашбеча лоархІам болаш кхоачамбоацараш ниісл у.

Вайна ма харра, пхе дийнахьа болх бе даларца балха ха кІирагІа цхьан сахьата ловцъеннай, ялх дийнахьа болх баьча ханаца нийсъйича. Цудухьа шера болх беш йола ха метта лоаттар дукха пхе дийнахьа болх беш йолчь предприятей балха календара къаьстта дола шоатта денош юкъехухь.

Нохч-ГІалгІайчеворча еррига предприятеша шоаш уттаду балха производственни календараш. Цу даьъе болх цхьатарра ца лелабар бахьан долаш тайп-тайпарча предприятешка дукхадолча шоатта деношка болх белга цхьана нийслац.

Массехк масал доаладергда аз. «Электроприбор» яхача Грозненски заводе СКВ ЭФА производственни табеля-календарах ма доагтІера 1979-ча шера 13 балха шоаттади оттадаьд: 27 январе, 24 феврале, 31 марте, 28 апреле иштта кхы дІахо а.

«Автоспецоборудовани е» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе балха шоаттади шийтта да — 13 январе, 10 феврале, 10 марте, 14 апреле, иштта кхы дІахо а. Цу предприяте шоатта деношка балха ха 7 сахьати 50 минути я.

Г1. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача назрановски заводе 1979-ча шера ворхІ шоатта денна болх бе безаш оттадаьд: 10 феврале, 17 марте, 12 мае, 9 июне иштта дІахо а.

Лакхехьа доаладаьча дукха доацача масалаша хьа ма хьоккхара гуш я шоаттаденой даташкех цар дукхалгеи диллача йолаш йола производства специфика бувзам боаца. лоархІам бола башхалонаш. Сона хетаргахьа цу тайпара гІулакх нийса дац цу еррига предприятей декхар цаІ хиларцех 1979-ча шера массанахьа а цхьатарра 2085 сахьат балха ха хиларцен дувзадения.

Цкъа-дале, болх беш дола шоатта денош массанахьа цаІаш ца хиларахи уж дуккхагІа е кІезигагІа хиларахи доала зе да промышленносте, транспорта, нахк гІулакх деча предприятей, берий учреждений болх цхьан хана ца хилар. Масала, «Электроприбор» заводе 24 феврале шоатта дийнахьа болх бу. ГІалкха автобусаш салоІача деной графиках лел, берий бешамаш болх беш яц иштта кхы дІахо а.

ШоллагІа-дале цунца дувзадена кооперировани хІамаш лакхача боарамигІа тІакхухьача предприятешка производственни ритм талла тарлу.

КхоалагІа-дале, хІаьта из а боккха лоархІам болаш да, из мо долча гІулакхо вІаштІехьдалийтац тайп-тайпарча предприятешка болх беш болча дезалий цхьана салоІилга. Масала, дезалера цхьа сат «Электроприбор» яхачеи шоллагІвар «Автоспецоборудовани е» яхачеи заводашка болх беш хилча цар дийнача шера 52 шоатта денах 27 шоаттади мара цхьана дІадахьа вІаштІехьдаргдац.

Сона хетаргахьа, Нохч-ГІалгІай АССР Госплана вІаштІехьа даргдар хІара шера учрежденешта, предприятешта, организацешта лаьрхІа балха цхьа календарь оттаде. Цу гІулакха пайдане опыт Іоалай Ленинградеи Ленинградски областей, массехк шу да цар цхьан календарагІа болх бу. Иштта болх беш ба Черкий-Балкхарой АССР город Нальчике а.

Производственни цхьа календарь оттадаро торо лургъя болхлоштеи гІулакхерча нахеи производство вІаштІехьйоаккхачеи цун эффективность лакхъечеи дикагІдола хьалаш хьакхолла.

В. ЦОГОЕВ,
А. Жданова цІерагІча Ленинградски университета аспирант.

ТІЕХДИКА СТАНОЧНИЦА

Анна Ефимовна Полянцева станока тІа болх беш йолаш уйла тІаяхийтта хьожаш яр арматура каркасашта деча лоторега. ХІара оаттал нийсен стандартнии хулар. Кхыча бесса хила йиш а яцар из, тІана аьлча Аргунски гІишлон материалийн гІишлон индустрен комбинате ше болх беча шерашка продукци дика мара ара ца теца Іомаенар из.

1971-ча шера дуккханна арматурни цехе балха ера Анна Ефимовна, юххьанца арматурни каркасаш вІашагІъюлаш яр из. Ше болх беш йоллаше а боккхача бешамца, теркамца хьежаш хулар из станокашка. Цар тІа болх бе дага йолаш яр из. Дукха ха ялалехьа кхоачаш хилар Полянцевайна дагалаьттар. Цуна дІаслар сварочни станок. Цу балха говзал карагІзас цуна гІо дир Шарко Просковьяс. Мехкараша вІашн доттагІал тессар. Дукха ха ца йоаккхаш Полянцевас ца говзал кара а ерзайир, хІаьта цуна дика сварщица-станочница а хилар. Шийна могар дора Анна Ефимовнас шиъ сменщицал Шаркол тІехьа ца йиса гІерташ. Кастта комбината сийлен УІгта тІа даьлар цун сурт, Полянцевах коммунистически къахьегама ударник хилар. ХІанз цо къонагІа барашта камаьрша дІалу ше Іоаь йІаьхий опыт. Цунца цхьана толаме къахьегаш ба цун хинна ученикаш Агаркова Наташа, Салаватова Сацита, Ахмадова Айнет, иштта кхыбараш а. Хьинаре къахьегаш хьийоагІача къонабарий хьехамчо, сварщицастаночницас Полянцевас укх шера 3-ча квартала план 20 сентябре кхоачашъяьй.

С. САИДОВ.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬРАШ

БРИГАДА КУЛГАЛХО

Массаза санна къахьегама вахте отта боагӀа болхлой сихбенна хьаухаш ба «Промавтоматстрем» ВНПО Грозненскии опытно - экспериментальни завод йолчахьа. ЦаӀ шоллагӀчул тӀехьависар кхераш санна предприяте ковнаӀарашка гӀолла чакхбуал уж. Эггара хьалхарчарца ше къахьегаш волча механо-сборочни цехе чуводарех ва «Коммунистически къахьегама бригада» яха сийлен цӀи лелаеча слесарий-сборщиккий бригада кулгалхо, коммунист Дягалев Юрий Викторович. Шийн коллективо болх беча участкага, станокашка, балха моттигашка хьожаш чакхвоал из. ТӀаккха бригадана синачa нарядага хьож, тахаварча сменагӀа кийчъе еза продукци малагӀа я а хьожаш, из дӀаязъю шийн бе доаллача блокнота тӀа. Сменa дӀайолалале массехк минут хьалха хьакхоачу бригадера беррига слесараш-сборщикаш, цу гӀулакхага уж бахьаб бригадира. Цо царна дӀадовзийт хьалхашка латта декхараш, бехктокхамегӀарча участкашка хьожабу балха йоккха опыт йола къахьегама ветеранаш. Даим иштта дӀаболабу шийн болх заводерча бригадашта юкъе яржача социалистически яхье хаддалаз хьалха латташ йолча цу коллективо.

Коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаю бригада производственни хьокхамаш тӀа-тӀа тоадеш, из кердача коталонашка кхувлаш йола торонаш малагӀаш я-теш, аьнна дахча хаттара жоп а луш, механо-сборочни цеха йоккхагӀволча мастера Мимаев Шебутым Мугутиновичa аьлар: «Керттердар да болхлой боагӀ-боагӀача дӀанийс а баь, царга бизаача пиваца болх байтар, социалистически яхь кхетамца вӀаштӀехь а аьнна, цунна кулгалдела цӀенхаштта тоадар. «Профессех дикагӀвар», «ДикагӀйола къона болхло», «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цӀераш ядара тӀехьа тӀагӀертта къоесам лоаттабу бригадерча болхлоша. Цу даькъе яьржача яхье дакъа лоацаш бараша дахьача толамий декха итогаш ю бригадира Юрий Викторовича профгрупоргаца цхьана. Коллектива хьокхамаш массанена а дӀадовзийт. НагагӀахьа шоай смени нормаш кховчаш ца ел бараша е балхах дика кхеташ боацараша тӀачӀоагӀбеь ба укхаза къахьегама ветеранаш, кагирхой кьехамчаш. Уж а болх тоабара тӀадерзадаь кхыдола гӀулакхаш а бригадира чакадоах йоккха опыт йолча болхлоех ког-гӀортол-га а ваш. Уж я бригада коталоний къайленаш» — аьлар Шабутым Мугутиновичa.

Бригада коллективо йиза кхоачашъяьй «ТӀехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива. Цхьаккха болхло вац укхаза смени нормаш дикка тӀехкхоачаш ца еш.

— Овсарс къахьегарех а кхоачамбаш бригадерча слесараша-сборщикаша, — йоах смени мастера Борискин Василий Михайловичa. Цхьаккха тайпа брак ца кийсъйилийтара, шоаш мел кийчъю продукци дикен тӀехдикен мара ца хилийтара кӀоагӀа къоесам лоттабу цар. Цу хьакъехьа а бригада дика аьттув баьинаб ала йиш я. Цкъа дӀаеcачa юха из ерзаеш дӀайохийт цо хьа мел еш йола продукци.

Шо керте латтача коллективо производственни хьокхамаш дика хиларех шийн декхараш кхоачаидаь вахьнарс лархӀац Дягалев Юрий Викторовичa. Кхетамеи организаторскии дукха болх бу цо коллективе, къона говзанчаш кхебара а хадданза йоакхо ю. «Идейни, политико кхетама болх дӀакхо тоабарах» болча КПСС ЦК сощамах лаьца массехк беседа аьй цо укх тӀехьарча хана шийн бригаде. Ер йола беседаш производства гӀулакхашца йиза а ювзаш ю. Ше укхаза къахьегаш волча аьх-ворхӀ шера цхьа шу дӀадахийтадац цо цаӀ е шиь къона говзанча ца кийчвеш. ХӀана Юрий Викторовичa слесара-сборщика говзал Ӏомаяь вола Лизогубенко Евгений а шийн балхах дика кхеташ воагӀа.

Къахьегама никъ дукхьашха укхаза ше дӀаболабенах заводах а цул коллективах а шийн шоллагӀдола цӀам дезала лоархӀ Юрий Викторовичa. Укхаза слесара-сборщика ученик волаш къахьега волавенначa цунах хилар лакха квалификаци йола болхло, цул тӀехьагӀа бригадана кулгалде хьожавир. Цхьа бахьан доацаш нийсдалинзар Дягалев Юрий бригадиралда хьожавар а. Хьалха цу коллективана керте лаьтта Козлов Владимир кхычa участке балха хьожавир. Юрий Викторовичaл йоккхагӀа опыт йолаш бригаде болхлой боллашехьа а из хьожаве лаьрхӀар цеха кулгалхоша бригадиралда. Цар дика кхетадора зӀамига саг тӀадиллача гӀулакха тешаме, аьзза йола организатор, башха-дика говзанча хилар. Из бригадань керте отталарах гӀалат баьинабац цеха кулгалхой. Дягалев Юрий керте латта бригада еррига заводе эггара дикагӀа йола коллектив лоархӀаш я.

Ше хестаеш дувцара тӀера вац Юрий Викторович, цхьабакъда, бригада гӀулакхех дуиц цо хова а хеташ. Дукхъал са сай хьинарах хьехинна хӀема дац бригадана нарагӀдувла дика гӀулакхаш, уж хьаухъ коллективерча беррига боахлой хьинарех, яхаш дувц цо.

Со кулгалхо а ва, деррига сона хи а хов яха оамал йолаш вац из. Цхьа бахьан а ше шек волаш дар хоатт бригадерча къахьегама ветеранашка. Болх дикагӀа бовзара цунна цох доиьна беркат а доал.

Общественни балха тӀа дакъа лаца а ха хорайоагӀа Дягалев Юрий Викторовичa. ШоллагӀа херкав из Старопромысловски райсовета хал-кьа депутаталда, предприятерча депутатски производственни группа председательда херкав, завода дикагӀвола агитатор лоархӀаш ва. Каст-каста дувца уттаду цо болхлой къахьегама хьалаш, материально-технически Ӏалоцо елга тоадарах дола десташ. Ше дувца оттадаь дешаш къоестадалца йолча хана сатийна Ӏеш оамал йолаш вац из.

Шийн вахаре а иштта заводе къахьегаш волча шераштa юкъе а эггара боагӀа дола шу лоархӀ Юрий Викторовичa 1975 шу. Цу шера из дӀаийцав КПСС членаллa. Цу шера сий йо даим лакха лоаттадеш хилар къаьгга хьахьокхаш да цунна карагӀдийнна лакхе белгал мел даьха дика гӀулакхаш.

Из сайна хьаьнала къахьегаш бариш сий массаза а ду вай мехка. Цунна дукха совгӀаташ тийнад. Цкъа сайна дуккача шерашка районни а предприяте а сийлен Улла тӀа хьалтейа даьллад цуи портрет. «Социалистически яхье котваьинар», «ИйслагӀча пятилетка ударник» яха сийлен знакаш тийнай.

Юрий Викторовичa кулгалду бригада СССР кердача Конституце цӀи лелаеш я. Кердача Конституце ши шу дузача цӀейна хстаду бригадо шийн къахьегама толамаш.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТӀА: слесарий-сборщиккий бригадир Ю. Дягалев.

И. ПАНЕВА сурт.

Коммунистех дола дувцараш

ХЬИНАР ДОЛА ПРОПАГАНДИСТ

Вай мехка пропагандиста хьалхашка латта декхараш сийлахьа а доккхий а да. Политически экономически дешар Ӏомадеча цар керттера моттиг дӀалоац. Царна юкъе шийн моттиг дӀалоацаш я Данилович Александра Ильиничнa. 1964 шера денз Шаьларча № 8 йолча юкъерча школе математика хьех цо. Из еррига ха пропагандиста болх беш а яьнкай. ХӀана А. И. Данилович районе дикагӀйола пропагандист я.

Пропагандиста болх беча дуккхача шерашка А. И. Данилович йоккха опыт Ӏоаьяй. Идейно-политически чулоацам кӀоарга болаш, ладувгӀараштa дика знанеш луш чакхьовл цун занятеш.

— Пропагандиста балха керттера дар да ладувгӀархой тернам тӀаберзабе хар, — йоах цо. — Беседа хила еза берригаш а кхетаргболаш, тӀаккха наькха а безам боагӀа цунга ладувгӀа.

Дукха ха йесаяц районерча предприятешка, организацешка партийно-политически образоване, экономически системе дешара керда шу дӀадоладала. Ер шу шийн группе юха а СССР Конституци Ӏомаеш дӀахьореда А. И. Даниловичa.

Александра Ильиничнас дуккхача шерашка партийни дешар хьийха ладувгӀархой хӀаца политически, идеологически балхаш тӀа ба. Цо кулгалдеча семинарски групперча ладувгӀархой беррига а лакхера образоване я. Цар массане а хьинаре дакъа лоац партей правительстви политика наха дӀайовзийтача.

Пропагандиста болх башха толамаш доахаш барах Данилович Александра Ильиничнайна парте Нохч-ГӀалгӀай обкомо Сийлен грамота еннай.

И. ЭЛЕНДИЕВ.

КОММУНИСТ ХАЧУКАЕВ

Кхашкара ка бола ялаташ чуийца тоъал ха я. Уж чуваш хинва комбайнаш юха ялаташ хьакхлалца дӀаоттаь яле а, кхыдола балхаш деш хьабоагӀа дукха механизатораш. Царех цаӀ ва Урус - Мартановски района «Солнечный» совхозера къона коммунист Хачукаев Руслан. Болхама кулгалхоша цун хьинарах, денелах лаьпа сий а деш дувц.

346 гектар йолча кхай тӀара чуэца дезаш дар гурахьа дӀадийна кӀа. Из чуэца яьх кхай тӀа арабалалехьа хӀара комбайнера дӀадовзийтар хьалхашка латта декхар а социалистически яхье хьалаш а.

Балха хьалхара ди чакхдаьлча хьинар къахьегама овсарле лакхагӀа хьан я. КӀа хьокхача еррига хана хьалхарча дийнахьа белгалйьялачуи цӀи хӀара денна арахецача «молние» тӀара дӀаяздар. Из вар коммунист Хачукаев Руслан. Укхаза кхетадде деза, ялат хьокхача хана хьалхара моттиг яккха лаьтта доацалга, хӀана аьлча, цу юкъе дукха доагӀа. Масала, ялат доа а ца деш чуэцнага, техника дика лелаелга, новкъосташта гӀо делга, кхыдараш. Из деррига а карагӀдоалаш ва коммунист Хачукаев. МоллагӀа гӀулакх эпаш тӀанахачоа гӀо-новкъосташ ца деш Ӏадар ян. Балхацара гӀулакх а коммунистически хьесапе леладора. Цудуъа «Солнечный» совхоза кхашка комбайнераштa юкъе хинача кхье хьалхара моттиг яккха а аьттув баьлар.

Тахан, кошш ма хиллара, совхоза кхашкара дараш кхы балхаш да. Шийна тӀадилла гӀулакх, моллагӀа дале а, коммуниста ше хьадечун дикал лакха а йолаш дизза кхоачашду. Иштта ва совхоза къона коммунист Хачукаев.

С. МАДАГОВ.

КЪАХЬЕГАМО ХЬАКХОЛЯ РУЗКЪА

Атаев Анза — комсаш лелаеча «Ингушский» совхоза жа леладу воккхагӀа вола Ӏу — дага а доацаш вайзар сона. 1977 шерара февраль бетта ди дар. Совхоза парткома секретара А. О. Гетагажева кабинете аргӀан партийни собране цхьацца-шишша хьаухаш коммунисташ хьагулбелар. Ийча гӀолла КПСС Устав бе а доаллаш дӀа-юха ухаш лелар цхьа зӀамига саг. Цун боларах, юхьа тӀа дӀатӀахьежача ховлора из сатийна воацилга.

Дукха ха ялалехьа боккхагӀболча новкъосташта шийн биографи ювцаш латтар. Цо коммунисташта дийцар бригадо болх мишта бу. ДӀахо йодача хана ше ца лерхӀар. Хаттараштa жоп делар.

Цул тӀехьагӀа къамаьл дир цунна парте кандидаталда ваха рекомендаци еннача коммунисташа — комсаш лелаеча Корigов Хьасанеи тракторни бригада бригадира Додов МаӀасен. ЗӀамига саг могаеш дукха дийцар цар.

...Анзай вахар ер ма дий аьнна белгалдаькха хӀана доацаш, наькха дар а санна хиннад. СаьмуӀашкарча школе деша ваьгӀав. Шийн даьгара — жа Ӏунтара хьайцай цо шийн говзал. Шийла, йӀайха яр аьнна тӀемьашка ца воалаш, массаза а шийн даьца хиннав. Цунгара Ӏомавенная жа ктаба, дорстаде. Ӏохарий хьалкхаде, дика тха дакха.

ВоӀ жа леладара раьза волга шийна хайча гӀадвахар да — Отай Маси. Лелалеча гӀулакхех цуна хоара Анзах дика жа Ӏу хургволга.

Эскаре аьхка йоагӀа ха а яьнха Анза пӀавена дукха ха ялалехьа Маси шийн делалца. Доланоа ваха дӀаваьхар. Укхазe а дитанзар цар жа леладара гӀулакх. «Ингушский» совхозе балха а баха жа Ӏул хьаййцар даси воӀеи.

Цхьа ха яьнача гӀолла Анзах воккхагӀвола жа Ӏу вир. Укхаза а воӀа хьехар деш вар да. Совхозе цар леладеча жа Ӏулад «атаевски» оалар, хӀана аьлча боккхагӀчарна новкъостал деш вар Масна зӀамагӀвола ши воӀ — Анзори Висании.

ДӀаяхар ха. Анзас боккъонца Ӏомайир жа леладара говзал. Ше зӀамига волаш дас дийъ хьехар цӀаккха а дицлацар цунна. «Жа йоаш даьийта деза» — оалар дас.

Фу яхилга да из? Цуна жоп лу Анзас.

— НагахЬа санна жа доаьадеш йола дигӀе зӀамига хилча, из сихагӀа чулаца гӀерташ жа дӀа-са уд. ЦаӀ шоллагӀчул хьалха бала гӀерташ когаш тӀабетташ буц йоаю. ЛерттӀа дажаш долча жено дийнахьа кхаворхӀ километр никъ бу. ХӀаьта моттиг зӀамига а хинна уж хьагулделча шоззанкхоза дукхагӀа никъ бу дар. Цул совгӀа, когаш тӀабийтте буц йоа а йийе мена дус...

Къоначa Ӏуно къайле яц жа леладара даькъе шийна ховчох, шийн говзал новкъосташтa дӀалу, хьинаре дакъа лоац общественни вахаре.

1977 шера АтаевгӀар цӀагӀа боккха кхаь кхаьчар. Планаши социалистически декхараши тӀехкхоачашдарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагӀа Атаев Анзаца «Знак Почета» яха орден елар.

Из доккха совгӀат дукхьал ше хьийгача кхих шийга кхаьчарг лоархӀаш вац из. Хов, дас шийн ханнахьа хьехар а даь, шийсачa новкъъа ваьккхавецарe из аьттув шийн баргбоацилга.

Шийна орден хьалучa хана цо шортта аьлар:

— Баркал хьона, да, Ӏа сона мел даьчох.

Атта болх бац Анзай бар. ХӀаьта а хало йоацаш фу хул? Деррига адамий рузкъа къахьегамо хьакхелла ма дий. ХӀаьта Дай-мехко баьча боккхача маькхо кхы а толамаш даха тӀахьет из.

З. СОЛТУКИЕВА.

Опыта говзал тӀакхийттача

Дукха ха йоацаш «Октябрьнефть» НГДУ № 76—11 скважине духхьашха чакхъьаккхар скважинашта капитальни текущи ремонт еча болхлой профессиональни говзала конкурс.

Конкурсе дакъа лоацаш хилар «Горскнефть», «Старогрозиефть», «Малгобекнефть», «Октябрьнефть» НГДУ дикагӀйола вахташ. Говзала конкурс шин этапагӀа дӀайихьар. Хьалхара этап теоретически яр. Из латтар цхьаццайола операцеш кхоачашъяраи кхерамзлеи техника бокъонаш харахи долча хаттараштa жопаш даларех. ШоллагӀъяр къаьстта дола балхаш практически кхоачашдара тӀеерзаь яр. Цу юкъе доагӀар е операцеш кхоачашъелга: вахта балха моттиг кийчъелга, оборудованеи инструментешкеи хьожилтеи уж дӀанийсъелгеи, 10 насоско-компрессорни турба хьал а айаь Ӏочуйохийтилга. Практически балха оцени кханага хьежна лора.

Теори кӀоаргга ховлга хьахьекхар оператора А. Бесчастне кулгалдеча скважинашта текущи ремонт еча «Старогрознефть» НГДУ вахто, оператора И. Чаплыгина кулгалдеча «Малгобекнефть» НГДУ вахто. ХӀара чакхъьаккхача операцех ох кош а луш дӀабихьар практически болх а.

«Грознефть» объединене дикагӀйола вахта» яха цӀи яьккара тӀехьа текущи ремонт еча болхлой вахташта юкъе чакхъьаккхача профессиональни говзала конкурса итогаш йир отдела начальника заместитель В. И. Шаповалов. «Грознефть» объединене НИС къахьегамa хьалха латтача методий отдела начальник В. А. Бондаренко, НИС скважинашта текущи ремонт яра мастер В. А. Петухов, скважинашта капитальни ремонт яра мастер Е. Т. Киселев, механдаьттен таши йоаккхача отдела инженер В. А. Чирков юкъе волча судейски комиссе.

ДукхагӀа баллаш, 250 очко яьккхачарна хьалхара моттиг а хьожаеш «Грознефть» объединене дикагӀйола вахта» яха цӀии 180 сом ахчеи делар. Царех яр «Октябрьнефть» НГДУ скважинашта текущи ремонт еш йола 5-ча разряда оператор В. Лабзин, 4-ча разряда оператор А. Ренгат. Октябрьски УТТ подъемника 6-ча разряда машинист О. Цвигун чуволагӀа вахта.

ШоллагӀа моттиг яьккхар «Малгобекнефть» НГДУ скважинашта текущи ремонт еча, операторeш И. Чаплыгин, Х. Байалиев, машинист Н. Сопкин юкъе волча вахто. ХӀаьта кхоалагӀча моттиге хилар «Старогрознефть» НГДУ скважинашта текущи ремонт еча операторaш А. Весчастный, А. Володченко.

Конкурсе доакъошхоша хӀара механдаьттеи газ йоаккхача управлене вихалаша белгалдаьккхар уж санна йола конкурсаш хӀара шера чакх ца яьхача яргӀйоацаш хилар.

Цар кхоачашъю социалистически яхь вӀаштӀехьаккхара йола ленински принципаш: шерра дӀайовлийтар, цох хьахиннар вӀашдухьал оттадар, опыт практически кердаккха иш хилар, вӀаши гӀо-новкъостал дар, моральни материальни стимулаш вӀаши нийсьяр. Из да къахьегамa овсарле лакхьяра, хьалха латта опыт дӀайоажаяра гӀо деш йолча индивидуально-бригадии яхьа цхьа тайпа. Из саипа йолча яхьий лоархӀамехьа хӀама ла хӀара доакъошхо балла тӀа лакха хьокхамаш даха къахьегама хьалхалаттача методехи прямехи пайда эца гӀерташ хилар.

З. СИЗОВА,
«Грознефть» объединене НИС-а социалистически яхье отдела начальник.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода А. А. Слипченко керте латтача № 1—101 йолча технологически цеха коллективо хаддаза хьалхара моттиг лелаю В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цӀея сийна яьржача социалистически яхье. «ХӀара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагӀа къа а хьегаш, укх шера предприятерча цехашта юкъе яьржача яхье кхоза хьалхара моттиг яьккхай цо. ДӀахо йодача хана а из моттиг кара ца яийта лерхӀаш я цеха коллектив.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба укх сурта тӀара хьалха латтача сменера химикаш О. Сидорина, О. Болдырева, Е. Сидорина, В. Савин, Г. Кудрявская, М. Левченко, И. Абиин.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитете

ЗАЯВЛЕНЕШИ ЖАЛОБАШИ ДИКАГӀА КЪЕСТАЕ

Республика халкъа тӀахьожама комитето дийцад «Грознефть» производственни объединене», КПСС XXV съезда решенеш ма яххара къахьегамхой письмошка беш бола болх дӀахо эргабоахар тоабарах» бола КПСС ЦК сощам кхоачашбарах дола дош.

Белгалдаьд «Грознефть» производственни объединене из сощам кхоачашбеш заявленеши жалобаши къестаелга, гражданаш тӀанийбелга кӀезиг-дукха тоадаьлга.

Бакъда, баьча тохкамо хьахьекхад объединене цхьайолча предприятешкеи организацешкеи цу лоархӀамеча гӀулакхага тьажа ма боагӀа ца хьежаш хилар. ДукхагӀча предприятешка къахьегамхоша уттадеча дешай хьесапага комплексно хьажиа, жалобаш язъяра бахьанаш кӀоаргга тахкац. Къахьегамхой дехараштa кӀезига уйла тӀаухийташ моттигаш я. Из бахьан долаш лакхе латтача органашка яде дезача кхоач уж. «Старогрознефть» НГДУ ЖКХ 1978 шера республикански организацешкеи газетий редакцешкеи гӀолла кхаьчад дерригa а письмоех 78 процент, хӀаьта 1979 шера — 88 процент. УРС-е аханса совгӀа.

Заявленешка хьажара хаваш телхаю объединене «Старогрознефть», «Октябрьнефть» НГДУ жилищно-коммунальни боахамешка, «Горскнефть» НГДУ ОРС-е.

Технологически транспорта Октябрьски Малгобекски управленешка журналаш тӀа йоазонаш хан-ханнахьа дац, цкъаза ха хала да тӀаеначо дийхар фуд. Из кхоачаш мишта дьд. Нийса жалобаши декхараши кхоачашдара де мел дезар дац цкъаза. Заявленеш еннарашта теле жопаш дукхагӀча хана формальни тел.

Из дукхагӀча даьгъе доагӀа объединене жилищно-коммунальни боахамашта. Масала, 1978 шера «Горскнефть» НГДУ ЖКХ декача 309 письмох 14-нека мара жоп деннадац. Уж а деннадац мацa фу дергда хоаргдолаш.

Моттигаш я жалобаш йоаль. Масала, «Старогрознефть» НГДУ ЖКХ 1979 шера денача 76 письмох 21 доадаьд. «Горскнефть» НГДУ ЖКХ мичахьа да ховш дац дукха письмош.

Объединене тӀахьожам мела лоаттабу письмошка беча балха хьакъехьара приказаши распоряженеши кхоачашъяра тӀехьа. Укх шера январе «Горскнефть» НГДУ ЖКХ начальника нов. Подворина заявленеш къестаяра порядок телхаярах чӀоагӀа бехк баь боллаше а, хӀанз а тӀехьа цхьадола кхоачамбоацараш дӀадаханаб да: нах тӀаэцара график яц, язъяьча заявленешта шийн ханнахьа регистраци яц.

ЦӀенхаштта кхоачамбоацараш да нах тӀанйбеча. ДукхагӀча предприятешка уж балха хана мара тӀанйбац.

Масала, комитет хьежача денга кхоачаш объединене генеральни директора нах тӀаэца бесача 18 денах 6 дийнахьа мара тӀанйцабацар, цун заместителa нов. Юсупова — 11.

Объединенеи цун подразделенешкеи наг-нагтахьа мара ладувгӀац гражданай предложенеш. Заявленеш, жалобаш къестаярах кулгалхоша еча отчеташка.

Халкъа тӀахьожама комитето баьча сощам тӀа письмошца бу болх лелабеча «Грознефть» производственни объединене генеральни директора заместителa нов. Юсупова уйла тӀаякхитал письмошца беча балха тӀарча кхоачамбоацараштa.

Комитета нов. Юсупова дош деннад уж кхоачамбоацараш дӀадахара а аппарата а шоай нахарча предприятей а болхахой письмошка беча балхах бола бехктокхам айбертбе, аьнна.

* * *

КЪОНАЧА БОЛХЛОЙ — ДУКХАГӀА ЙОАККХО

Профессионально - технически технически училищаш чакхъьаьха къона болхлой гӀишлошъеча Нохч-ГӀалгӀай управлени «Красный молот» заводеи балхаш тӀа дӀа мишта нийсбаьби царна культурно-бытовой гӀулакхаш мишта дуи хьажа а хьежа халкъа тӀахьожама комитето белгалдаьд цу хьакъехьа цхьадола балхаш даьлга.

ХӀаьта а дукха кхоачамбоацараш да цига. КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленума решенешва, 1969 шера 2 апреле КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советоц профтехучилищаш яьхарий къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара цаькъе баьча сощамо дӀадехярaши ма яххара дац из гӀулакх.

ГӀишлошъеча Нохч-ГӀалгӀай управлене дукха моттигаш я болхлой болх беча моттигашка хаинахьа дӀа ца кхувлаш, гӀишлошъяра материалашца Ӏалаш ца беш. Къонача болхлошка кулг-кара дӀателац наряд-заданеш царна хац дийнахьара нормаш, цар учет делаяц.

Дукха йоь балха ха. Укх шера яьх бетта 978 сага-ди дейра. Алхха СМУ-9 1979 шера 1 квартале — 255 сага-де. Из бахьан долаш 6375 сома маькха гӀишлошъеча монтажни балхаш кхоачаш ца деш дисар.

ЭЛОУ-АВТ установка хьалъеча бригаде телхаду ялапи даларeи техника кхерамзлени хьалаш.

«Красный молот» заводе къонача болхлошта хьакхоллац квалификаци, дешара боарам лакхбара хьалаш. ТӀехьарча шин шера профтехучилищаш яьхарех бригадиралда, мастералда нахийтавац цхьаккха а. Въь мара вац сайранарча школе дешаш.

ГӀишлошъеча управлене къонача болхлошта хьакхоллац лерттӀа жилищно-бытовойи культурни хьалаш.

Иштта, гӀишлошъеча управленера 1978 шерехи укх шера 6 беттеи тайп-тайпарча бахьанех дӀаваьннав 358 саг, хӀаьта «Красный молот» заводе — 209.

Къона болхлой балха гӀа дӀанийсбеча а царна бытовой хьалаш хьакхоллача а цӀенхаштта кхоачамбоацараш доллаше а, профтехобразоване Нохч-ГӀалгӀай управлене (нов. Кучеров) цу гӀулакха тӀахьожам лоатта бац.

Халкъа тӀахьожама комитето гӀишлошъеча Нохч-ГӀалгӀай управлене начальника нов. Исмаилова, «Красный молот» завода директора нов. Веденко уйла тӀаерзаяьй профтехучилищаш чакхъяьха къона болхлой балхаш тӀа дӀанийсбечеи царна культурно-бытовой гӀулакхаш дечеи долча кхоачамбоацараштa.

Профтехобразоване Нохч-ГӀалгӀай управлене начальник нов. Кучеров декхарийла ваь боахама организацешка профтехучилищаш чакхьяьхарий къахьегами бытеи тоадарах партеи правительстви яь решенеш кхоачаш уишта ю хадданза тӀахьожам лоаттабе.

ГӀулакхаш эргадаьнна тоалуш доагӀа

Комсаш кхера лостам болаш я хӀана тха совхоз. Специализаце йоваьа дикка гӀа баьккхаб боахама коллективо, «Чеченингушвино» объединене совхоз юкъеяхача дена дӀадахача кхаь шерам из цӀерай 860 гектара тӀа комсаш дӀаегӀай тха коллективо. Тха раьза долаш дика дегӀайоагӀаш а летт укх хӀанз. Царех цхьайолча укх шера духхьашха а хьуакъам беннаб. ХӀаьта оаха социалистически декхар тӀанийцад план 200 тонн йолаш пачхаьалкхена 300 тонн дӀаела.

Дукха тайп - тайпара баьцадаараш кхеду совхозе. Соахка планал совгӀа 120 тонн а йолаш 520 тонн декхар укх тха коллективо. Укх шера план а дикка тӀехкхоачашъергхиларах шеко яц. Дика хьийкъад баьцалараш. ХӀанз тӀатеӀа гулдеш да уж.

Толамца кхоачашдир хьалхашка латта декхараш тха боахама ялата культураш лелаечар а. План 300 нолаш, пачхаьалкхена 305 тонн ялат дӀаденнад цар. Иштта из гӀулакх чакхдаькха дале а, цхьаццаболча, болхлой бехкагӀа хьувкъам кхы а алсамбаккхи йиш хулийташ йоха дукха торонаш йисар тха пайда ца яьаш. Иштта, ка бола ялат хьй лехкача кхашка кхедир укх шера. Кхашка кхоачам хиладда хьй дӀаньаччийта наха йоакхо яьча моттигашкара хӀара гектара тӀара юкъера лаьрхӀача 35 центнер ка бола ялат чудера, хӀаьта кхй диллара болх тесса лелабаьча — 20—25 центнер.

Ка бола ялат чуэца доладале дикка хьалха из кампани сихеи ялат кхай тӀа ца дуташ вӀенеи чуэца даккхара хьалхе план оттальяр совхоза администраце партийни профсоюзни организацешца цхьана. Из план дӀайовзийтар собране ялат чуэцаш дакъа лоацаргдолча наха. Цхьабакъда оаха лаьрхӀа хиннача тайпара ялат сиха чудерзадаь дакъа вӀаштӀехьдаланзар тха. Цу тайпара кхоачамбоацар дӀахо йодача хана нийслургдоацаш гӀулакхаш вӀаштӀехьдаьхад оаха.

Балхах дика ка йоалаш хьабоагӀа укх шера совхоза хьайбаш леладераш. Масала, пачхаьалкхена дула дӀадалара бархӀ бетта план 101 процент, шура йоккхара, дукха хӀама ца ешаш, 120 процент кхоачашъяьй цар. Соахка укх хана йоаккхаш хинначул дикка дукхагӀа я хӀана хӀара Ӏаттагара йоаккха шура.

Укх шера пачхаьалкхена ма хулла дукхагӀа дула дохна декхар хьалхашка оттадаьд шоашта тха хьайбаш леладераша. ХӀаьта из кхоачашдара еррига торонаш оарцагӀ я яьай.

Доакъара база сел чӀоагӀа йоацандаь 42 тонн йолаш 208 бежан дӀахо дорстаде «Шалинский» совхоза дӀаделар оаха. ХӀаьта тхоашта литар 50 бежан. Царел совгӀа дӀахо дорстадара бахача нахагара кхы а 150 къона бежан ийцад оаха. Уж дерригаш а хӀаранe дозал 300—350 килограммага кхаччалца дорста а даь дӀадургда оаха пачхаьалкхена. Цул совгӀа, хӀанз тха боахамe дулха хьалкхееш я 7 эзар боабашк а.

Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде карагӀдаргдац хьайбаш леладераштa кхоачамхилла доакъар Ӏалаш ца дой. Из ца ховш бац совхоза болхлой. Цудухьа доакъар ма хулла дукхагӀеи дикагӀеи Ӏалашдара шоай низ дӀакховчер а ду хӀанз. Укх шера йоккъал лаьтта йоллаше а планага хьежжа Ӏалашъе карагӀдаьинад йолча. Из тайпа доакъар кепа а тохаш дӀаоттадаьд ферма юкъ.

А. ШИДАЕВ,
Гудермесски района «Кошкельдинский» совхоза директор.

КЪАХЬЕГАМЦАРА БЕЗАМ

Шелковской районан Ленина цIерагIча колхозан центральни усадьбана шиъ бIаь километр гена латт Балаев Салманан доал ду жа Iул. Жецара безам цунна беннар цуй да ва. Салман вIамига волча хана дьна жа леладе вовкъостал деш хиннав. Уххаза балха валехьа барайтта шера шофералла болх баьб цо колхозе. Жа Iуй ца тоьаш бисича, парткомо тIахьийхар коммунисташ жа леладеча балха бахара. Эггара хьалха тIахьехама жоп а луш, балха араваьлар Балаев. Пхи шу дьннад цу хана деэв. Салмана дуьц:

— Атта бац жа Iуи болх, бакъда, сий долаш ба. Дог гIоздал хьа Iайха хьийгача къих хьахиннар бIаргадайча: чилла саина дола тха, устагIан дулх, — итташ, бIаьш центнераш...

Соакха гураха Балаева бригадо хьийцар дахнача жерчий Iул. Дукха къахьийгар Iан кIал долха жа тоадеина хургдолаш дорстадеш. Цудухьа цхьаннха дIа ца къасташ Iангара даьлар уж. Дика Iангара даьннача жа Iуло лакха «хьувкъам» белар: хIара бIаь жийна тIехьа хьалхкхебир 136 Iаьхар, хIара устагIанна тIера ялх килограмм тха даьккхар. ТIайнцата социалистически декхарех 180 центнер дулх дар жа Iула IотIакхета дезаш, хIаьта IотIаккхийттар 209 центнер хилар. Из колхозе а районе а дикагIбола хьокхам ба.

Иштта лакха хьокхамаш дахара бригадо ниа, хьинар ца кходеш болх баьб. Цул совгIа, накъяьялар Социалистически Къахьегама Турпалхочун Н. А. Эсмухамбетова опыт а. — цуи бригаде а вахa, балха говзал хьазцаш хиннав Салман.

Укх шера Валаев Салманна бригади ши Iул да: 765 жийн укх шера баь 811 Iаьхари. ВIаьсти аллолца леладергда уж бригадо. Жа дорстаде гIерташ хIако дийнахьа а буса а доьжаду уж жа Iуша, хан-хаинахьа даьгIенаш хувда а хувцаш. ДикагIа буц йолча доьжаду оссмепепи аь жа.

Жа Iушта Iа даккхара мел жиар нийчдьдь: хьатIаззай йол, тоаьй помещеней. Жа леладечарна лаьрхIа дика бытовой хьолаш хьадаьд. Жа леладеча моттиге электричество, гаь я. Цhечa уголоке телевизор, радиоприемник, газеташ, журналаш, книжкаш да.

БоккхагIволча жа Iуи тешамe гIончий бe вежарий Исаевтiар Мухьмади Рамзаик, Аминтiар Iисач Аминатк, Къахьегама тIера болаш, хьинар долаш нах ба уж бергираш а. Хало а атте а пхьаьна екъ коллектив.

Пятилетна тIеххьарча шера хIара бIаьь жийна тIехьа 125 Iаьхар хьалкхебе, хIара устагIанна тIера 6,3 килограмм тха даккха дош деннад Валаева кулгалдеча бригадо. Из кхоачащдара бола къовсам хIанале а дIаболабаьб.

Е. ФАРНИЕВА.

МОЛДАВСКИ ССР. «Молдплодовощпром» яхача Тираспольски агропромышленни объединене баьцадаараш леладаран уж чекхдахарац, хIаьта китта сомий сокаши компотащ хьанра специализаци ю. Объединенена чуйоагIа, эггара хьалхара обработка еш йола ялхайтта пункт, «Молдавия» яха совхоз, бийъ консерани завод, хIаьта цига хьачуухоач республика ши бIаьь колхозагарен совхозагарен йоагIа бейдал.

Объединене механизированни подразделеней болх планагIе, дика лостам болаш вIаштIехьбаккхара хьаьйй «Союзплодпром» яха АСУ кустовой вычислительни центр.

Агропромышленни объединене еррига заводаш хIанзарча дай-мехка оборудованеца кийчъь я, хIаьта иштта СЭВ членаш долча мехкашнара, США-ра, Италера кхуьйнта оборудовани оттаьй.

СУРТА ТIА: «Молдавия» яхача совхозе помидораш хьалхьагIе кийчъеш боли пункт. Уххаза болх беш я автоматизированни технологически линии.

А. ЛЫКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Планаши карагIдаьннараши

ЮРТА ЛАЬРХIА ТЕХНИКА

1924 шера 1 мае Ленинградо «Красный путиловец» яхача завода коанаIарех араьлар эггара хьалхара советски трактор. Цо юкь дIайолайир советски индустре эггара лоархIаметIарча доакъоех цхьанне — мехка кIезига тонарни болча юрта боахаман йоккха лакха механизированни социалистически производство елга Iалашдаьча тракторaш ярен юртбоахама машинаш ярен промышленность.

Цу даькъа дегIаьхара масштабаш дIагойтара е факташ йоалнергая аз. 1971—1975 шерашка мехка юрта боахама елар 1.700 эзар трактор, 623 эзар плат, коартолаш хьажкIаш чуэна комбайнаш. Цу юкъа производстване юкъейоалаьй 260 цIи йола керда юртбоахама машинаш. 1980 шу тIаккхоачаш 580—600 эзарнега кхоачае лаьрхIад шерра-шера арахецаш йола трактораш.

Вай мехко США-л дукхагIа арахец: трактораш — шоэза, юртбоахама машинаш цхьаьм ахаааен, моахараш — 1,6, сеалкаш — 2,3 зав. Дунен халкъашта юкъерча выставкашкен ярмаркашкен дакха лоацаш хинача советски юртбоахама машинашта 120 совгIа дешо кайдиаг хьожалай.

Юртбоахама машинашьаре даькъа ишта толамаш дахь йиш хилийтай цуй 200 завод хиларо. Даькъа «Хьалкъала центр я 12 Iилма-тохкамен 8 проектни институташ машиний агрегатийн тайпашта специализаци яь 81 конструкторски организаци».

Техника дегIаьхар хIаране инцаль балха оасарлем лаккхьара новкъа доде. Иштта, дIадахача пхе шера тракторий юкъера ниэ 64-нетгара 76 говра низага кхоачаш лаккбеннаб. 1980 шерага кхоачаш 91,5 говра низага кхоачаш лакх е лурга.

СССР трактораш юртбоахама машинашн яра министра заместителa Николай Тарасова дуьц, мехка 19 почвено-климатически зонана лаьрхIа «Юртбоахама производствана комплексни механизаци яра яшача «машиний системе» отталрех. Цунна корректуро ю хIара пхи шу массаза доал, Iйлмана техникапа. хьайха латтача механизаторий практика карагIдийннараш тержал а деш. «Машиний система» технически прогресса керт терча лостамашка хьежа а бIаьш йола технически средствош шийна чулоацаш а я.

МалагIа машинаш я юкаараш? Уж и, масала, «Нива» «Колос» яха илат чуэна комбайнаш. Хьалхарчо цхьан секунде 8 килограмм масса чакхйоаккх, шолагIчо —11. «Колос» арахецалла цу тайпара йола балха-оасарле йоацаш иаар дунен практикана. Духхьал цу тайпара йола геттара лоацача хана илат чуйнця дакха йиш хулийта техника я юрта боахама виар а. Вай 60 процент майдаш лаьтта леладара кхерамeча зоналша ма йий. КъайлагIа мичед. СибарегIа ниъола илат чоалхиича хьалаина чуэна дезаш хулаш хилар. Из ла машинашта тIогIертта эксплуатаци с езаш хул яхалга. Кхьа мехкапкарчуа интенсивностгIа лайца эо царех вайшига. Тракторо, масала, шера цхьа эзари ах эзари сахьатага кхоачаш болх бу — США-чул кхоэза хIана бац аьшна дукагIа.

Тракторни парка юкъе белгала я «Кировец». К-700 яхача машина хьалхара модель гучаьлар 1962 шеро. «Кировцашна» Iалашйир Казахстане цхьа бригади. Цунах хьахинараш лийрхIарез тIех хилар. Хьалха илат къердача бригаде 20 тайп-тайпара тракторн 30 механизатори хулар. Хlана ах «Кировец» ах трактористи ва.

ДIаухар шераш, К-700 эргайоахаш тоайора, хIаьта цунна цхьана хьахулаш латтар К-701 моделах йола 300 говра ниэ бола керда «Кировец». 1975 шера шай бетта конвейер тIара Iоьлар хьалхара трактор. Балхий дукха тайпаш кхоачащдеча цун балха оасарле К-700 чуэ 40 процент лакхагIа хилар. Эггара хьалхарча чаркаш йолча гиганто кхоачашйора 20 юртбоахамен транспортни операци, 50 «специальность» я К-701. Шоаш керттера балхел — лаьтта ахарал, культиваци ярал, культураш дIаерал совгIа — тайп-тайпарча модификацех йолча «Кировцех» пайда эца йиш я транспортни тигачий, бульдозерий, иондхаш тIадоттарий, скреперий, трелевочни тракторий хьисапе.

Ше сеала йоккха йоллаьиха а (цун йIоахал — 7,4, шорел — 2,8, лакхал — 3,5 метр), цу гиганта дIа-юха дастара радиус легковой автомобила яр сашна — 7,2 метр п. Хьалхарча хода 16 передачои тIехьашнарчун 8-ием торо хулийт балха хIара тайпана дикагIа йола сухала режим харка — сахьата 20-негара 33,8 километрага кхачалга.

Вай заводий конвейерашта тIера Iовал хIанз итташ йола пхоай тайпара машинаш. Царна юкъе я балха оасарлега дилача ерригача йовзаш йолча обрезенел шоэза тIех йола моллагIча хаоттамагIа а болх беш йола соенлаш чуэна комбайн. Лакха балха оасарле йола комбайнаш хьайй томаташ комсаши саиана зодийча культураш а. ХIара цу тайпарча машини 100 саго бу бола бу.

Керда техника хьанра процесс Iалаьмате боккхача низаца лел. Кхоачам ба алхха итт шера (1967—1977 шерашна) конвейер тIа оттаьь кердача конструкцех йола машинаш 520 и эьлия

Дмитрий САСОРОВ,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

ДУНЕ—ЦХЬАН КIИРАГIА

ХIАНЗАРА ИНИЦИАТИВА

ХIанз традици а хинна дIаоттад ООН Генеральни Ассамблея сессе Советски Союзо машари дунеи халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяра, хIанзарча ханарча ханара тIехьа тетта йиш йоаца проблемаш сихагIа къоастаяра тIаерзаь лоархIаме инициативаш хаддаяза юкъейта уттасалга. Иштта хилар хIанз а КПСС ЦК Политбюро члено, СССР кхьча мехкашнарча гIулакхий Министра А. А. Громыкос хIанзарча XXXIV сессе даьга лоацарашта дIайайцай машар, икоккам кIаьдбар дунеи халкъашта юкъе дIа-юха меладу гIулакхаш дегIаьдоаладар дукха лоаттабеча къовсама шерра йоаржаь программа.

Дерригдунеи форума доакъошкой теркам къьстта тIаззар сессе повестнана юкъе йнкъача «Дунеи халкъашта юкъерча гIулакхашта гегемонизм юкъе яхьа йиш йоацаш хилара хьакъехьарча» Советски предложена. Советски Союзо, хоаш ма хилара, сессе юкъейта оттаьй моллагIча тайпара яле а гегемонизма политика хьадда харцьеш, ООН-а устава ларде латтача принципашца, машари дунеи халкъашта юкъера кхерамзлен чIоагIъяра декхарашца тарлуш йоацар сагна йола из политика харцьеш хила езача йоагIаш йолча резолюце проект.

Из инициатива шерра могаеш я сессе делегаташа сагна дунен кепайоазон оагIонаш тIа а. ЧССР кхьча мехкашнарча гIулакхий министра Б. Хиеупека цунах аьннад из актуальни я аьна, хIаьта по тIахьийхаб сессе доакъошхой цу сессе из могаяра, дIахо йодача хана йоагIаш йола дунеи халкъашта юкъера соглашени кийтъе йолае йиш хургйолаш. Болгарски «Земеделско знаме» из инициатива юкъ кхохкам кIаьдбара, гера Iоаделга социадайтара, кхохкамен конфликташ кхувргаш дIадалара, тIема пропаганда елга юкъе ца кхуьлара дешашта йола СССР дерригIара позици санна.

Советски предложене чулоацам сенах латт аьлча, из латт дунеи халкъашта юкъерча гIулакхий практикана юкъера цхьан пачхьалкхенаштен халкъаштен доал деш кхыйола пачхьалкхенаш хила гIертилга дIадаккха дезаш хиларах. Гегемонизма политико кхохкама кхувргаш хьадарга дут дунеи халкъашта юкъера тьал дертIара доакх. Из къаьстта кхерамe да цунна гIулакх де дукха нах хIаланбеш йола средствош дIаоттае йиш йолча хана хIаьта а. Аламле лорас ела цу политико тIабеьхьача кхерамах.

Гегемонизма политика хIанз практике шерра кхоачашьеш я американски империализма пекински кулгалхойи. Регионалыш доалашка дилача из бокъонна йолаш я израильски агрессорашен южноафрикански расисташен леладеча гIулакхаща. Гегемонизм — из пачхьалкхенийн халкъийн нийсахоина дуьхьала. Октябрьски Революцие дерригача дунеина хьалхашка хьоттаьвчен дунеи халкъашта юкъерча гIулакхашна масе оагIорахьара ООН-а чIоагIъе езаш йолча идеала дуьхьала хIама да.

ООН сессе советски инициатива чIоагIа теркам тIабахийта тIазза — из дика хIама да, цо хьакьокх дунеи халкъашта юкъерча сообщества из могаеш хилар. Гегемонизм дунеи практикана юкъера дIаяккхаро доккха гIулакх дергдар дIахо йодача хана дунеи халкъашта юкъера кхоам кIаьдбара процесс чIоагIъяран дIайоаржаьярая.

«ДОШО ХОРШИ» ДОЛЛАРИ

«Дошо эгIор» — иштта оал малхбузерча кепайоазон органашa тIехьарча хана капиталистически дунеи тIарча валютни рынкай «дошо хоршах». Из бакъда, малхбузехьарча валютни биржашка цу декошка нах вIалла ца хиннача тайпара корзагIа баьнна бар. «Дошо хоршо» къаьгта хьахьекхар малхбузерча валютай мелал, хIаьта эггара хьалхарча аргIагIа американски доллара мелал. Дошо цхьан унце мах цхьайолча хана 400 долларга кхоачар, из 11-зза дуккагIа бар 1970 шера хиначул.

Доллара курс цIаьхха йожаро хьахьекхар геттара чIоагIа дошо мах айалуш хилар. Из дар США экономика хьал дикка таллар. Бакъдар, дейлуш дола доллар хIара шера 13—14 процента боарамга кхачар — шоллагIа дунен тIом хиначa хана деиз эггара лохагIа бола боарам бар из. Укх шера шоллагIча квартале 2,3 процент кIезигьеннй мехка валови къаман продукт. ШоллагIча квартале цаI шоллагIчоа тIехьа локлуш хилар промышленни производства дегIаяра темпаш. Укх шера торгови баланса дефицит хетаргахьа 30 миллиард долларга кхача тарлу.

Из да дIахо йодача хана ВIашагIкхийттача Штаташа мальха' эпалуш латта валюта довзол арахьа дIаухийтилга башха цар партнерашта ловш хIама доацилга. Хоаш ма дий кхьча мехкашнарча вкладчикаша Iалаьмате дукха ахча — 700 миллиард Iоадаьлга. Мальха дейлуш латтача доллaро доллaрах бола тешам боабу, кризис хиларга дут гIулакх.

ХIанзара «дошо хорш» хилар бахьан долаш да а да ахчаш долаш бола дукхха бараш американски валюта курс кхы а чIоагIагIа лохьялар кхераш шоай капиталах дошуэ де гIертилга.

Укх деношка Брюсселе хиннача «Юкъарча рынка» бархI мехка министрий совещане тIайийцай Европейски валютни система (ЕВС) докъошхой долча мехкий валюташка диллача малхбузгерманскни маркана ши процент ревальваци (курс лаккъяр) яра, хIаьта датски кронана девальваци яра хьакъехьара решени.

Цивъ дале доллара мелал а доархIаш ЕВС-е валютай курсашта корректировка яьпа ярйоацилга да из. ШоллагIа дале цу решене чIоагIъю марка полици. ТIом дIабаьйначул тIехьагIарча шерашка цунна ревальваци яьй ворхIазза. ТIехь-тIехьагIа лакхлуш боагIа дунеи халкъашта юкъе мах беча хана дIа-юха тела средства санна хилара бола марка доархIам. Малхбузен валютно-финансови система чIоагIаленех цаI хинна' дIаотташ латт из.

ГIо дергдий теш чакхдаь кача гIулакхаца малхбузен мехкий валютно-финансови проблемаш къоастадра? Тамаш я дой. Теша хала да американски доллара аьттув ца баьннача малхбузен-германски маркана хIама де могаргда аьлча.

НЕОКОЛОНИАЛИСТСКИ СЦЕНАРЕГIА

Баиге цIенхаштта чурча политике хувцамаш хиларга хьежаш латта дукха ха яр. Хьалха Алжирен Вьетнамен французски колониальни бIуньца пралорщик волаш гIулакх деш хиннача, ше шийх Центральноафриканиски импере императоралла оттаваьча Бокасса кхо миллион нах бакаш бола ка мохк хIалак хуллача дIа тIа кхоачабаьб. Дворецe багIа эггара лаккера бараш шоай кисашка санна чухувдаш хиннаб пачхьалкхен казна чу. Правительствени учреждененна болх беш болча наха дукхача бетташка алапеш дIателаш хинна дац. Алархошка лоадача маьхах бохкийташ хиннаб боамби, арахис. Из бахьан долаш юртбоахама продукци дукхагIа хьувкъе бедаж а бодаш из кIезигагIа хьувкъаьй дар. Доккхий кхаш а яйдеш Бокасса министраша кхьча мехкашнарча компанешта дIателаш хиннай йоакхий лаьттай концессеци пайдане оахкалаш яхара йола бокъонаш. Цу торонех къаьстта шера пайда эцаш хиннаб мехкара экономика еррига керттера отраслеш, цу даьнъе урал доакхха йIаьхий моттигаш а йолаш, шоай бе ехна хиначи французски фирмаша.

Халнъа эгIазал хьагуча ньлар укх шера январе, шийна карарчар чотагIа кхьы а вIаькегIа хила лаьрхIа Бокасса школьникаша форма леланза ергйоаш хилара хьакъехьара указ арадаьккхача. Цу форма мах дIабала хала болаш лакхи бар, хIаьта из эца йиш яр алхха цхьан — ше мара кхьы йоацача императора тика чура. Итташ эзараш ЦАИ баха нах демонстрацешка арабаьлар, гуттаьхьа деш долча къоала дуьхьала. Школьникаша забастовка йир.

ТIаккха императора цар на дуьхьалдаьккхар эскар, полици. Лийна а лийна кабахта чудехкар 280 берaш. Чура ара наггахьа саг мара валанлар. Африкански пхьоагIон организаце юристий компетентни комиссена гучадаьннад оакхарий хьисапе школьникашта Iазап тIаоттадеш еттача, уж боабеча даькъа лоацаш Бокасса ше а хиннилга.

ТIаккха коадам болаш долча Парижерча гIоэраша кхетадаьд нах боабеча императоро цар сий доадаь цIеш Африкерча Франце экономически стратегически позицешта чIоагIагIа хIама кхетар кхерам бола далкъах баьнна дукха нах а хьалхьебеш хилар. Цулухьа Бокассацара гIулакх хоаладе лаьрхIар цо ше вIашагIъеллача неоколониалистски режима ларда толта ца я еш. Парижски кеaйоавно къайла кхахьаш Бангера переворот юкъарчал доацаш французаш юкъе а болаш оттальча планагIей французски десантникашен ль хилар. «Кхы чIоагIагIа къайле йоалаш интервенци хила йиш ян Центральноафрикански республика аьнни шийх шIи юхатиллайтача цу мехка Франце чакхъаьккхачул», — аьду «Матэн» яхача газето.

Цулухьа диктатор дIаваккхарах дерригa хальть гIадзахара мeтта хIанз ЦАР городийн юртийн улицашка массанехьа скептицизм я, яхаш мукIарло ду Бангерча Франс пресс Агентства корреспондента. Цу мехка дукхаиешта кхетадe магаи хIана юкъе бигаб кердача президента Д. Дако кабинета хьалха хиннача правительства министраш, корта мукъа хIинаб Бокасса режим йолча хана даьча зуламашта бехке бола цхьабола дентелаш.

Ю. РОМАНЦОВ,
Н. АВЛАМОВ,
С. КУЛИК.
(ТАСС).

Чиллана юкъера хьалъэтта город

Везувe бухъ тIа кIайча Iанара дохк гIеттад. Из кратера гонахьа гIолла хьуэз, гIадбаха туристаш яIайхача овкъаралла фуаш кхехадеш багIа. ХIаьта лохе, кратергара итт километр гаргга гена, декха юкъе гIолла бIаргагу торгони наькъаш вIашагIкхеттачa лаьттача цхьа хаиа ниэ болаш хиннача легендарни Помпеях юхадисар.

Вулкан сатийна а. Тиъеста бIаь шу хьалха уххаза хиниа трагеди кхетае хала да тахан. Вай замах 79 шера 24 августа Везувес шийна духьала мел яйсденнар дIадоакхаш, йоагаш йола лапен доккхий кхерййн Помпейна IотIалегадир. Лоацача хана 20000 саг ваьха город ялх метр сомача тIайца чилло яьйла а ляьиха, кхы хургйоацаш дIаьлар. Кхьметтел шоашта фу хиннад а ца хеьш, дукха нах байраукхаза. Цу ухаарча суртах лаьца вовзаш волча римски историка а пачхьалкхен деятела а Плиний - эIамагIчо яздора: «Массанехьа дедар, бакъда, уххаза кхы баьлегIея унзарагIеи хила йиш йоаца бийса хилар цу дийнахьа. Чилан кIурзен морхаша хIама бIаргаго йиш йоацаш сигале къайлаькххаар. Массехи ли даьнна Везувий бижача. Помпейн цунна гекна йоаццаш илла ши городигн дукха метраш сомача тIайво къайлаьхаар.

Дукха бIаьш шераш даллаплa Помпеях фу хиннад ховш дацар, кхьметтел город илла моттиг а йицьеннаяр. Цунах юхедисар эггара хьалха корадир 1594 шера. ХIаьта, из бокъонца тахна барайттагIча бIаьшерена мира йолалланзар. Археологийи историкийи боккха аьттув баьлар уххаза. Чиллан шлакен сомача тIайво къайлаьннха хинна город гонахьарча средайта йола ца лйташ лораьлар. Цудуьха бохк ца дохаш дисадар городера цIенош, кхьметтел кхера санна чIоагIдена наькъ дегIаназ а дар. Тахан бIаргаго йиш я уж Помпее йолча кнага саркофагашка. Цар сибаташа хьахьокх царна боккха кхерам тIалаьттилга.

Помпеях оал «дIадахачун кор». Чиллана юкъера хьалъайенна город — бух боаца хьаст ба цигача бахьача наьха къаьнара культура, искусство, архитектура, бытиараваши Iомаира. Тахнарча дийнахьа Помпей кхаь даькъах ши даьга хьаьькхад. Цепоакхаш хоаь я Некрополь. Аполлонен Юпитерен храмаш, нах чубаьхе дукха цIеноа. 1900 шу хьалха санна, царна хьалхашка гIолла цахаддаш нах чакхбуьл. ХIара шера уххаза хул лунен массе миIингера вена 1,5 миллион турист. Царна юкъе хул моллагIа цхьа «сувенир» лаха гIерташ, хьалхарча города пенаш тIа я наьнъа тIа шоай цIи язъе безам бола нах.

Араюкъе улла ше морг кхы йоаца музей ахчана чIоагIа къе я хIанз, кхьмметтел тоьал хьалой лелабе а йиш йоацаш. Духхьал 1978 шера зуламхоца Помпей чура цхьан цIен фасал хоаьеш лаьтта борзен мраморен пхи статуй лочкъаьй. Цул совгIа, пиемо гомаш а етташ эшки йолаю цар хIамаш. Из гIулакх иштта дIахо ноде, город «шоалагIа ялар» кхераж ба, яхаш дуьц IилмахоIша.

Тха керттера декхар да хIанзалца хьаьхкхар лорадела, йоах Помпея директора - администратора Стефано де Карос. Лораде дезар белгал я доахаш мероприятеш оттаьй оаха: гонахьа карт а яь пенаш тоадергда, фрескаш, статуяш, кхьдар лорадара кхоалекаш ергья.

Стефано де Каро кабинете улла города йоккха схема. ЦIеча кружокашка белгальйай аварийни йола моттигаш. Хьа ца а оакхаш дисачен техкачен Помпея даькъаралъза да тхо, йоах директора, чилла сомача тIайво цунна хIанз кхерам тIалоаттабац.

Из бакъ хила я мег. Ширача замалахьара город шийдоацача берий хьал тIа мел йолча хана хIанзарчоа хьашт дац къуштен тайп-тайпара «къаьнарча хIамашта тIакхувш» болча пахан мах баьаргвоацаш деза исторически памятникаш тIадола городера керда улииш хъа йиш ца йиллача.

В. СОЛОМИН.
(ТАСС).

ФРГ. «Хуго Штольценберг» яхача гамбургски фирмана карарча завода территоре тIа дуккхача шерашка лоаттаяьча химически веществаех бахача наха зудам далар кхераш Гамбурга юкъе уллача болхлой бахача Эйдельштедтерча бIаьш болча наха эвакуаци яь, хIаьта 60 предприяти дIакъайлай. Заводо доал да деш даьттача складашкаро кораьй 500 тони лелхаш йола веществаши тIема кхоачами, хIаьта иштта «Табун» яха газ — химически тера хьадеча хана юкъе кхухьача эггара унзарагIа ярех цаI — чуйоала гранаташ. Экспертаща яхачох уххаза лоаттаяь дохьаж доалла химикаташ тоьргьяр Эйдельштедте баха 30 эзар саг хIалакве. Цlенхаштта гучадьиннад «Хуго Штольценберг» яхача кайзеровски эскаран гитлеровски вермахтан химически тера лоаттадеш хиннача фирма дохьаж доалла веществаш хьаеш хинеай бундесвера а. Цу тайпара болх Германски Коммунистически парте яьча заявлено тIа белгалдоаккхаш ма хиллара, дунеи халкъашта юкъерча соглашенешца. Царга хьежна ФРГ химически бактериологически тера хьадергдоацаш тIайийнача декхараш ва тарлуш бац.

СУРТА ТIА: полицейскеши салтийи «Табун» яха токсични газ чуйоала гранаташи дохьаж доаллача кхьча химичатий контейнераши дIакххкхаш боахк.

ДПА-ТАСС телесурт.

БАРТТАЙНА А ДЕКХАРАШ КХЕТАДЕШ А

Ленина цIерагIча Грозненски мехкдьтта чакхдоахача завода № 2 йолча газо-мотокомпрессорни цехе капитальни ремонт еш ши бригада я. Царех цхьаннена кулгалдеш ва М. В. Федюк.

— Управлене сога аьннад хьа бригада хьалхалаттачарех я. Мишта вIаштIехьдоали цун иштта лакха хьокхамаш даха, — аьна хаьттар аз бригадирага.

— Цу гIулакха ер ма йий ала къайле яц тха, — аьнна дар Михаил Васильевича дейна жоп. — Зимаица ког баккха гIерт тхо. Пайда хургболаш дола кердадар балха юкъеккхыл оаха. Iаьмийри хац сона, опыт йолча болхлочунца ши-кхоь къона монтажник ва болх беш. БоккхагIча новкъосташа шоай опыт, къахьегамцара безам дIалу кагирхошта. Цул совгIа, бригадана хьалхашка латта декхараш массане а цхьана кхоачашду. ХIаранена хов массане а цхьана де дезар а къаьста де дезар а фуд. Иштта, хоадамболлаш беча балхо коллектива хIара члена бехктоаьхаи айбу. — Шоай балхах лаьца дувца дукха хIамаш долаш вар бригадир-ветерая, кхычахьа кхайка дIаьнга мара.

Уххаза вайза а вайза къемаьл дир аз воах бригада кулгалхочунца Г. Д. Даниловца а. Къонача бригадира дийцар сона шийх хьехамча Федюк Михаил Васильевич хиннав, яхаш. Цун ученик а волаш шийн болх дIаболабаьб Георге 1969 шера. ТIехьагIа слесарь а волаш цхьалдаш шийн балха говзал лаккхьеш хьаьенав Даниловe.

— Цкъа Михаила Васильевича хаьттар сога: «Жора, дешара фу де безам болаш ва хьо? Дешa деза, воне. Тхона опыт мeттел, технически грамотни болхлой а эш». Из ловцаш къамаьл хиннача тIехьагIа дешa вахар со химико-технологически техникума сайрийнарча отделене. 1975 шера из кистеьаккхаь ваьлар.

ХIанз цхьана болх беш ва ши бригадир: хьехамча М. В. Федюки дуй ученик Г. Д. Данилови. Шаккхе я шоайла безаш тIера ва.

Уж шиъ бIаргавайча лагIдехар сона: мичара боагIа царна сеала боккха низ, бригадашка болх беча нахох а шоаех а бола сеала боккха тешам? Из кхетадир аз тIехьагIа участка прорабица В. И. Шляхтинца къамаьл дича. Прораб дукха хIама ховш, балха тIера, нахаца безаме, творчески инициатива, лакха идейно-нравственни кхетам болаш хIаранегара хьадоха доагIар хьадехаш саг ва. Цох боалл бригада барт хилара а шийна хьалхашка латта декхараш дизаз кхоачашдара а низ. Цаховш хинна хIама дац уж ши бригада чуйоагIача участко бархI бетта гIишлои-монтажни балхаш цара план 104 процент кхоачашьяр а.

— Участка коллектив, — дьлар В. И. Шляхтина, — шийна мел могар даьд аьнна хеташ яц. Цо шийна хьалхашка уттталу кхы а доккхагIа декхараш. (Цу хана тхо долча хьатIаенача цхьан боахлочо аьнар М-22 яхаш шилькаш тоьаш яц).

— Гой хьона, — йоах прораба, — ер тахан хьалха хинна хIама дац. Тха болх дукха а оасарегIа хургбар авкачнико (В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ) дертIа материально технически Iалашво йоре. Шийн хаипалъа хьакхахьаьц турбаш, отводаш, кхьдар. Из бахьан долаш хувца саша хул балха графин. ХIаьта ритмично хьа ца беча балхих хьахулар а кIезигагIа да.

— ДIахо Владимир Ивановича дийцар бригадаша ду балхаш моллагIа кхьдола балхаш санна дац аьнна. Цудухьа цахаддаш кха а хьегаш Iомабе а хьалкхебе а безала балхлой-универсалаш. Из чоалхане а хила а болх ба бакъола, из чакхбаккха нах ба тха. Уж ба балха йоккха говзал йола слесараш Лавриненко Иван Нефедович, Ковалев Алексей Семенович, кхыбараш.

№ 1 йолча участке болх беча 120 болхлочоа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннаб. Ялх бригадах пхеннеи, царна М. В. Федюка кулгалду бригада а йолаш, коммунистически къахьегама бригадаш яха цIи еннай.

Къона бригадир Г. Д. Данилов управлене сийлен книжка тIа дIа а яздаь. «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене Сийлен грамота еннай. № 1 йолча участке цIераш яха а буьца а метатболаш кхьа дукха нах ба. Уж болаш дика болх а ба. Царех тийша я еррига производство. хIаьта а даьнех тоьам а баь бола аьгIбалийта йиш яц. Цох кхераш къамаьл дейдар прораб В. И. Шляхтин а треста управляющи В. П. Лиашн а. Цу шиннe а белгалдоахар участке дола кхоачамбоацараш. Масала, оснoвни балхаш деча бригадашта юкъе А. Шерипова цIерагIча завода № 16 йолча установке санна шерра социалистически якъ яьржац.

— Бригадни подряда метIодах пайда эций оаш? — аьнна хаьттар из СРСУ-2 керттерча инженерега В. М. Аранскета.

— А, эзац. Керда гIишлоне хьалъеча лелаю из метод, — аьнна дар дейна жоп.

— ХIана аьлча? Капитальни ремонт, реконструкци еча бригадо тIеххьара хьахулар лархIа а лоархIаш, цхьан нарядах болх ма бой.

— Уххаза бригади подряд юкъейоалае хьан да, хIана аьлча ремонт яь пиллалца цуьга дIагIоргдоацуш мах хац. Объект капитальни ремонт е специальни юкъе шу хьалха оттаду де дезачух ведомость. Уххаза дерригa а лоархIалац. Цхьайолча хана хьабе беза болх а пувга дIадодар а дукха дукхагIа хул хьалха лаьрхIачул.

Керттера инженер бакъ дуьэш хилара шекo яц. ХIаьта а уххаза а эз бригадни подряд. Подряд — цхьа лоацам я болаш дертIа хьабу болх, боахама расчет. Бригадни подряд балха юкъейоалаечa декхар да управлене кулгалхой а бергана болхлой а.

Ф. СУХАНОВ.

КОТАЛОН ДИ ГАРГАКХИЙЛАРАШ

Шера шозза—майн октябри беттешка — Москве вlашагlкхет цlн хезача авиационни гвардейски Тамански полка летчицаш. Шоаш тlем тlа лелаяь гlулакхаш, таханара шоай вахар, дагалаттар дувц цар вlашагlкхийттача.

Иштта, май бетта Москве хиннача аргlанарча вlашагlкхетаре даьха доацащ яр Грозне яха пенсионерка Прудникова-Фролова Римма Николаевна а. Цlагlа цу де деза гlулакхаш а дита, цlий тlема доттагlашца вlашагlкхетар духьа сиаьр из укхаза. Доккхача театра хьалхашка йоаллача сиверике вlашагlкхийтар уж цу дийнахьа. Хlаьта саррахьа Центральни телевидене гlолла къамаьл а дир цо.

Телехьажархоша дукха хайра цу сарахьа. Царна хезар тахан гаьна даьннача 1941 шера вlашагlъеллача авиационни полке дlаэцар дехаш дукхачча мехкарашa заявленеш, рапорташ ядаьлта. Вола йистте уллача цхьан гораде берригача мехкара мехкарий ухар Советски Союза Турпалхочо Раскова Маринай инициативагlа вlашагlйоллача хкалнаьла авиационни полке гlулакх де дlаэца тхо, аьлаш.

Прудникова Риммa йиlиг йолча хана дика яр летчик хила безам болаш. Тlом хьайначa хьалхарча деношка вай мехка гlолла чакхбаьлар «Комсомол — авиацие!» яха тlаьхьекам.

— Райкоме а яха заявлени елар аз, — дагалувц Р. Прудникова.

— Секретарь лоархlамцар со дlаэца. «Iа фу дувц?» аьаш хетт цо. Аз плакат уллачахьа вlелг дlатlа а хьежа ях: «Со комсомолка я. Хьанна лаьрхlа яздаьд уж дешаш? Тlехьашка ваьккхар аз райкома секретарь. Иштта Батайски летчикий школе кхаьчар со. Из йисте а яьлха «техник-лейтенант» хилар сох. Цул тlехьагlа болх бир аз Азово-Черноморски граждански авиационни флота управлене. Укхазара керда вlашагlйоллача кхалнаьха авиационни полке хьая дукха хала хиланзар сона.

Полк тlатесlа тlема кийчлуш яр. Техника Iомайоре, феца лелара гlулакх шаьрдора. Юхера а, хьатlаккхьчар правительствага рапорт доаьяйта ди: «Тlема оаланеш чакхъякха кийча я лични состав».

Дlадоладелар тlема гlулакхаш. Римма Николаевна йоккхагlа йола техник лейтенант яр Амосовай эскадрилье. Цо гlулакх дора пилотий Сантировайи Манаровайи самолеташта. Де дезар шортта дар. Самолеташ массаза а кийча яр тlема гlулакха гlоатта. Инженераша, техникаша массаза а тlехдика царна де дезар дора. Цхьайолча хана летчицашца цхьана тlема эхлеташ йора техникаша а.

— Моастагlчоа бомбаш етта, разведке йолхача летчицашца дукхха а хинняй со, — йоах Риммас.— Чечнева Маринаца, Попова Надеждаца а хинняй со. Моастагlашта майрра машинаш тlакхувлар цар.

Цхьа летчицас Жигуленко Женяс аьлар:

— Фу да а хац, самолета мотор вlаштlехьбоацаш санна хет сона. Бомбаш Iочу а кхайса со юха цlайоагlаш, мьы ер ма дий ала хlама а дац гучадоалаш!

Аз цо яхачох дукхьала аьлар:

— Женя, цхьана гlоргда вай. Сона хоргда цунна фу эш.

Цхьа, из дар Тамански ахгlайрен тlа. Женяна задани елар фашисташ гулбеннача моттиге бомбаш тоха аьнна. Цунца Прудникова а яхар. Ладувг! Риммас моторо мишта бах бу. Кхетаду цо цунна фу эш. Цlакхьачача тоабергба. Етташ я моастагlий зениткаш. Уж тернал а ца еш. Женяс моастагlий гулбеннача оагlорахьа юг машин. Цхьаннена тlехьа шоллагlьар юнаш лег бомбаш. Кlал цlера ала лелх. Кхета еззача кхетаре белрало я яз. Задани кхочаш е дь. маьрша цlакхаьчар уж шоай аэродроме.

Аэродром уллар Ассиновски станице. Доагаш яха дар. Гаьний Iийне къайлаьха леттар самолеташ. Аэродром харжа а хоаш хержай. Моздок — Ищерска — Прохладни — Дигора — Ардон — Эльхотово вугlар тlа чlоагlаленаш еш бар моастагlий. Укхазара атта дар цигача хlама тоха дlаьха.

«ПО-2» яхача самолеташца цахалдаш бомбаш е еттар дохадора тlаьш, переправаш, шоссейни наькъаш тlара лоархlаме увлаш. Вылеташ итташ бlаьш яр. Массанахьа а кхоачар майра мехкарий — Доне́ча а Кубанерча а кхаьнко. Новороссийске а Ставрополе а. Цар зlамигача самолеташа еттар гитлеровцашта Белоруссе городашна, цул тlехьагlа — Польше. Берлина.

Ерригача Советски Союзе бовзаш а ций деш а ба денал дола уж кхалнах. Цар полка цlи лаьлеш дукха улицаш, школаш я.

Челябински № 40 йолча юкъерча школа дешархой тоххаш ба полка гlулакхаш, хьаlоаш латт школьни музее керди толикееш. Челябинск города ВЛКСМ Металлургически райкома сопмагlа школах «Цlеча Байракха гвардейски Таманско № 46 йолча авиаполка» цlи тиллай. Школерча лербоахараша шоайцига хьоашалтlа хьийхар Прудникова Римма Николаевна.

— Чlоагlа гlадъяха яхар со цу школе, — яхаш дувц цо. Тха полках, тхо тlема гlулакхех лаьца дувц музее мел йолча хlамо. Бераша гулдаьд санъердане документаш, сурташ.

Вlашагlкхийттача хана бераша аьлар. Коталон ди гаргадоаладеча шоашкара майрал, денал гайтача полкерча мехкарашта тара хургда тхо, аьнна.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТlА: Римма Николаевна Прудникова-Фролова.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

ДИНАЧА МАХАХ

Къахьегама ветеран

Сунженски автотранспортни предприятие хьалтеха довха дикагlболча къахьегамхой сурташ. царех цхьа дакъа дlалоац 15 шерал совгlа предприятие болх баьча къахьегама а тlема а ветераний портреташа.

Цхьан хlаман уйла счох тара юхьмараш йолаш болча цу лаха бlара ма хьежже а кхетаду. уж шоай гlулакх дика хоаш, цун мах боалаш хилар. Царех цхьанех, Николай Андреевич Мельников лаьца дувца безам ба са.

Хlанз а тlехьа дийнува ваь из тхьо шу совгlа хьалха ше паровоза машинист хилар. Цхьа гатто машиниьк бар цу лаха хьун комбинатера баьна Галашка гlолла хьунагlа бодаш. Боккха боаца паровоз кlур тувсаш бодаш хулар хьуваx етта йола платформа йице. Кхы а кердагlа техника яьарда дlаьлйккхар хьу дlахьахьа из транспорт а. Мельниковна дукха безар шин паровоз, баьнда, къаста вийзар цунах.

Хийцар машиниста шин говзал, цунах шофер хилар. Сунженски автотранспортни боахаме бeлла вера из. Тайп-тайпарча машинаш тlа болх баьб Николай Андреевича. Машинахьаьо Iомаваьи из паьсха лелара бокъонаш цlенхаштта кхоачашъе.

1962-ча шера деиз автобусаш тlа болх беш ва Мельников. Машинаш дукха а хушаспай, баьнда, йоккха опыт йола шофер цlаккха а хувца ца душ машин лехкаш ва.

Укх тlехьарча шерашка 32-99 ЧИБ автобуса тlа болх беш ва из йоккха балха опыт йолча шоферца Владимир Афанасьевич Плащенновца цхьана.

— Болх мишта бу оаш?— аьнна хьатта́ча. — аьаря йоацаш, пассажираш раьза болаш, вачтахьалхиех плакаш кхоачашъеш. хlаьта из тха кертера дехкар а да, — йоах Николай Андреевич.

Цу воккха йоацача, барт тайпача эшнама машина массаза а боагlача боарам тlа я. 200 эзар совгlа километр шиьк баьб цо. дукха ха я из шин мах хьабаьккхта яьнна. Шин ханнахьа техосмотреш ,ремонташ яро. деагlача бесса доал даро леляйт из ца йохаш.

Цул тета цхьа бахьаш а мийса ца хила. мотора болх дертlара баьлча зов Николай Андреевича цунна фу даьд фу эш. Шин балха тlа дика кхиларал совгlа, къонабарий хьехамча а ва къахьегама а тlема а ветеран Мельников. Цо шин йlаьхий опыт камаьрша дlалу керда балха баьнараьшта.

С. КАРАВЛИНОВ.

«Олимпиада-80» накъадолхаш

ОЛИМПИАДА АРХИТЕКТУРНИ МОДЕЛЬ

АПН корреспондента хаттараша жоп луш СССР архитекторий Союза секретаре профессора Белоусов Владимира.

— **Чакхйийнача Олимпиадех хlаране хиина хила езаш а шин архитектурни символ: Токио хиннача гимнастика зал, Мюнхенерча олимпийски стадион тlа аьрхьоан тхов, Монреале олимпийски юрт... Хlаьта сонах лархlа нетаргьа, хьона хетачох, московски Ловзарий архитектурни символ?**

— Дуцацлга йоацаш, Машара проспекта тlарча 45 эзар зритела лаьрхlача тlера къайла йолча стадионах. Из шин тайпара я архитектурага а конструктивни башхалонашка а хиллача. Хlанзалца хьа ши» мара хиниц дувен тlа дукха нах чухоцаш йола тlера къайла стадион, уж цаккхе а — США къулбехьен оагlорахьа. Амма, московски стадиона лоархlаме башхало латт цун Iалаьмате йоккха майда гlар-тата чакх ца доалайтача чlоагlача хlамах даьча заланесица шин даьяъа екъа йиш йолаш хиларахи хlаьта цун мембрани тховга Iай дуниха топпаш дозал дола лай муъь лоакургхиларахи.

Аз иштта белгалйоаккхаргьар гиперболически параболоида оригинальни конструкце тхов а болаш йола Крылатскера тlера къайла велотрек.

Хьалха хиннача Ловзарий архитектораштa тlехьа экстремальни архитектурни формай йоккъа даладац тхо. Цхьабакъда, экстравагантность йоалаш хилар шин тайпара ца хилар дац. Со тийша ва тхоай решени олимпийски маlанга, цун демократичностага тьежна хиларах. Сона дагадоагlа Дунен халкъашта юкъерча архитекторий союза спортивни секце Ловзарий чакхдаьнначул тlехьагlа Олимпиада хиннача городашта нарех эгара хьалха финансови дакъе а болаш беза мухь хургбоацаш кхыметтех олимпийски гlирсаш вlашагlдахара тороп хьакъестьара дош дийца. Оригинальность хилла а хилац функционально.

Москве олимпийски гlишлоний ерриех комплекс Москва дегlаахара Генеральни планаца дика хlа в говл органически юкъегlоргья города архитектурни ансамбла. 1964 шера Токио, олимпийски объекташта тlакхача магистралаш яла езаш хулар. цул тlехьагlа царца дувзар керда гlирсаш. Хlаьта Москве проектировани еш комплексии деккхар къестадир, городи транспортни структура цунна юкъе а йохийташ. Кlийле, цlаьхха а из аз. Генеральни план яр.

Шено яц. Монреалера Олимпийски юрт шин тlерча архитектурни решенех бlубенна оттаьь а дика а проект хиларах. Из аьлар, Каиде а хиина цlавеча. Москве хургйолча олимпийски юрта проекта автора советски архитектора Евгений Стамос а. Амма. цо-м. XXI Ловзарий «юрта» баьхача а хьажа баха хиннача а дуккхачар а санна, чура планировка хила йоагlача тайпара ца хиларах а дийцар. Белгалдоаккхаргда аз, тха хьалхарча эскизаш тlа «юрта» хила дезаш дола цlеноаш чулоацамачуя дукхагlа формаца тlатайжа дар. Масала, предложенеех цаI укх тайпара яр; «юрта» берриге нах бахаргбола дакъа тайп-тайпара бесаш долча вlашагlтайсача ице чlуга форме еш я. Хlаьта тlехкьара, оаха термалдар Ловзараш шин кlирагlа мара латтарг ца хилар а Олимпиада чакхьяьлча цу кердача микрорайоне квартиршна баха ховшаргбола 14 эзар саг москоачаш укхаза цхьха цхьан шера баха лаьрхlа ца хилар а.

— **Амма, шоллагlча оагlорахьа. Олимпийски юртах хьакургйолча кердача микрорайонах хийча босса дале а хургйолча города модель а хулыург ма яций. Цу тайпарча экспериментa идеальни ла йий цун демографически состав хьона, иза чlоагlбенна, де лерхlар ваI хиларе барт тоабаь. Вакъахьа хургдалар-хьегl, архитектурно-социальни эксперимент йича.**

— Цу тайпара йола опыт ю ха хьатlаккхьчаяц: тахан хала да цхьан микрорайоне дукхьал кагирхой гулбе. Вовй эксперименташка вай лерхl демографически состав бахача наькa ,ерригача хапех болча наькa группаш тергал а еш. Цунга хьежжа вай хьалхьо, масала, керда наха чубаха экспериментальни массиваш Москве Чертаново яхача районе. город Горьке. Архитектурни решенеся дилача дукхьал уж я йlаьххача хана йолча экспериментий дикхаршна тьежжа ярш.

— **Хетаргаьа, городаш хьалъяра йолча Центральни Iаьма-техкане проектни института директор хиларегlа, хьа дахла а дийъе хила деза хургда вай мехка спортивни гlишлой хьалъяра а проектировани еш, а спортивни гlишлой хьалъяра гlулакх дувцача? Маlагlаш я цун шин тайпара боккхалони:**

— Керттера дар: спортивни гlишлош йоацаш цхьанкха а гlишло хьалъе йиш яц вайцига. Архитекторий керттерча заказчико — халкъа депутатий городской Совето — дlатlаэцаргьяц спортивни ядро чуйоагlаш йоаца нах бахаргболча района проект. Тlеххьара а, йолаш я городе бахаргболча наькa дукхалаш хилаша ярйоацача боккхача спортивни гlирсаш юкъера пропорциональни бувзам къаьгта хьахьокхаш йола гlишлошъяра нормаш правилаш. Хlанз вайцига гургьяц хьовa коа спортивни площадка йоацаш наха чубаха деча цlенойн е стадион йоацаш кердача городеи проект. Нагахьа санна хьалха спортивни ядрова керттерча дакъе цхолана юххе проектировани еш хиннале. хlанз уж микрорайона юккъе хилийта гlерт тхо. Моалагlа ха йола саг а тlакхоачаргболаш.

В. МЕЛИК-КАРАМОВ. (АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
2 ОКТЯБРЬ

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — М. Горьке. «Дачники». Горьке цlерагlча ССР-а Союза Московски Художественни Академически театра фильм-спектакль. Яистеньыча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Сибарегlени Гlьнарча Малхбоалехиа гlолла». Кинопрограмма.
16.05 — «Эрсий мотт».
16.05 — «Ла, доьда».
16.30 — В. Моцарт. Концерт. Ленинградера передача.
17.15 — «Грозе гlолла». Кинопрограмма.
18.00 — Ганболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — СК «Куйпево». Тбилисера передача.
18.30 — «Сакъердаме моттаиш».
18.45 — «Тахан дунеи тlа».
19.00 — «Iнамаш вахар».
19.30 — «Халкъа творчество». Телевизиона обозрени.
20.15 — «Китай: йоаль когалнаш». Дlахьош вар политически обозреватель А. Каверзнев.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илланш вахаре гlоллй». Перерывe — «Тахан дунен тlа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шоана, дай-ноаной!».
8.40; 9.40 — Советски пачхьалкхени права лардаш. 8-гlа класс. Советски общества политически системи. Хьалхара передача.
9.10 — ПТУ дешархошта. Эрсий мотт.
10.10; 14.15 — Франций мотт.
10.40; 11.30 — Ботаника. 6-гlа класс.
11.00 — С. Прокофьев.

Студенташта-заочникашта.

12.10 — Лаккхера математика. 3-гlа курс.
13.25 — Философии обществара цун лоархlаме.
14.45 — Вузашка аьха етта кийчлучарна. Эрсий мотт.
15.15 — Экран — лорa. Алкоголизмах йола беседа.
15.45 — Къьнарча Малхбоален искусство.
16.15 — В. Розова драматурги.
17.00 — Анараш. 5-гlа класс. Эрсий композиторий кхоллаьме хьалхъа вилешн.
17.35 — Бераштa лаьрхlа «кинопрограмма».
18.05 — «Хьувлаьм дукхагlа чуийлучарна — тойле!». Телевизионни фильм.
19.20 — «Нохч-Гlалгlайче гlолла».
19.40 — «Сберегательни кассаш — чlоагlа пайдане хlама да» (гlалгlай меттала).
19.55 — «Саг хlаххара кхчихир». Фильм.
19.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
19.30 — Киножурнал.
19.30 — «Социалистически наькъа латтараьшта». Концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Байса дахьъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Музыкальни киоск».
20.45 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «Фу ма сага». Художественни фильм.

I ПРОГРАММА
3 ОКТЯБРЬ

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Дукха еза стихаш».
9.35 — «Инний бlаьсти». Художественни фильм.
11.10 — Дlаделх В. Будилина. Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.30 — Дунен халкъашта юкъерча бера шерага. Документальни фильмий программа.
15.40 — «Подмосковни меризаш».
16.10 — «Э. Межелайтис. Лирически этюдаш». Фаь 60 шу дизарта.
17.00 — «Правах йола беседаш». «Тха советски нах».
17.30 — «Шоаш йола моттиг хьахоавейта, зуршамчаш!».
18.00 — «Къовсамех цхьанаlоли шансаш».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — Футболах йола Европейски чемпионий кубок. «Динамо» (Тбилиси) — «Ливерпуль» (Англи). Тбилисера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола УЕФА кубок. ЦСКА (Септемврийско знаме) (Болгари) — «Динамо» (Киев). Болгарера передача. Перерывех — «Тахан дунен тlа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шахмати школа». Кlайлаьха.
8.40; 8.45 — Истори. 4-гlа класс.
9.05 — «Вольфганг — Амадей Моцарт». Хьалхара передача.
9.35 — Iилма-популярни фильм.
10.10; 14.15 — Немций мотт.
10.40; 11.45 — Природоведени. 3-гlа класс.
11.00 — ПТУ Дешархошта. Юкъара биологи.
11.35 — Iаьаме — популярни фильмай программа.

Студенташта-заочникашта.

12.10 — Физика. 2-гlа курс.
13.25 — Политически экономе предметы метода. Вузашка деша етта кийчлучарна.
14.45 — Математика.
15.20 — НПО «Промавтоматика» коллективаца республика вахархой вlашагlкхетар.
15.50 — «Советски Союзе гlолла». Кинопрограмма.
16.35 — Хьа ленински библиотека. «Эмпириокритицизми материализми». Хьалхара передача. Хьахарахо—экран.
17.15 — Музыки дунен тlа. 1-гlа класс.
17.35 — Природоведени 2-гlа класс.
18.00 — Фильм.
18.15 — «Нохч-Гlалгlайче гlолла».
18.35 — Телевизиони фильм.
19.02 — Телезрителей письмоех оттаьь передача.
19.15 — Киножурнал.
19.25 — «Халкъа кхоллам» (нохчий меттала).
19.55 — Ховнаш, реклама.
20.00 — «Байса дахьъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Шуи ннынгаех». Музыкальни программа.
21.00 — Документальни фильмай программа.
21.40 — «Ветер в лицо» яха телевизиони художественни фильм.

РАДИО

2 ОКТЯБРЬ

6.00 — «Юртара Iуйрех» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ховнаш.
8.25 — Пачхьалкхени боккха лоархlам бола гlулакх. Микрофона хьалхашка вa Нохч-Гlалгlай АССР чурча гlулакхий министр Л. А. Шуть (эрсий меттала).
8.35 — Кавказа халкъий мукъаш (нохчий меттала).
8.45 — «Кхетама болх — коммунизма дlабахьар». Беседа (нохчий меттала).
9.15 — «Тхоча илли». Радиомуса (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замана» (гlалгlай меттала).
16.00 — Передачай программех хоттамаь бола ховнаш (эрсий меттала).
16.01 — КПСС Iалашо коммунизма нирти я (эрсий меттала).
16.15 — Юрта — «сатана бесса доагор. Шалха районе́ра передача (нохчий меттала).
16.30 — «Хьалха латтачa кхоалин леладархошта». Концерт (гlалгlай меттала).
18.00 — Керда ховнаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

3 ОКТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Ленинан некъа» газета обзор.
7.30 — Ховнаш.
8.25 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гlалгlай меттала).
9.15 — «Парторганизацеш а профсоюзаш а». Беседа (эрсий меттала).
9.30 — Iуйран мукънаш (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программех хоттамаь бола ховнаш (эрсий меттала).
16.01 — Парторганизацешка отчетахи кхоржамаш (эрсий меттала).
16.15 — «Къона, Даьхе, саьтечун ден» (нохчий меттала).
16.45 — «Дуга ледадаркой йодаьо». Репортаж (нохчий меттала).
18.00 — Керда ховнаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

МАРТЕНАШТА—ПИОНЕРАША ГУЛДАЬ ТИША АЬШК

Дешара керда шу дlадоладеннад школашка. Керттера дар дешар дале а, дика чlоагlа пайдане а долаш кхыдола гlулакхаш нийслу дешара системане юкъе. Царех цаI да эшаш доаца тиша аьшк бераша лохьадар.

Урокаш яьнначул тlехьагlа пионерий, классий отрядий советий председателаш пионерсин цlагlа чу а бига вонате аьлар:

— Бераш, вай республике дlадоладеннад тиша аьшк гулдара месячник. Вай а да цу лоархlамe долча гlулакха юкъе дизза дакъа лаца дезаш. Председателашта тlадулл аз тиша аьшк лохьадира дош бехктокхаме лоархlаш тlаэцалга.

Дика кхетадора бераша дlакхесса улла аьшк вай заводашта мел чlоагlа эшаш да. Шин сахьат даллехьа Грозненски 46-ча школа воа бlарчча гув хьалъэттар къаьларча маьнгей, аьшка турбай, тишача аьй. Эттара дукхагlа болх баьбар 6 «Б», 5 «Б», «В» классашкарча дешархоша. Комсомольцашта юкъе белгалбаьлар дукхагlа тиша аьшк лохьадаь Огавесянцгlар Сашеи Сережеи, Ахильгов Эмир.

Шин сахьата 20 тони тиша аьшк гулдир 46-ча школа дешархоша.

М. ГАДАЕВ.

Конференци чакхъяьлар

Укх деношка чакхъяьлар 27 сентябре Грозне йолаенна «Физкультурей спорти коммунистически кхетам балара системана юкъе» яха Ерригроссийски педагогически конференци. Конференце кхоачанцде лаьрхlар дар физкультурах цун эшенеш пропаганда ейта, дlахо цунна хьалхашки латта теоретически дешаш къоастадар.

Конференце дакъа лоацаш бар Ленина цlерагlча Московски пачхьалкхен педагогически института доцент М. Я. Виленский, Герцена цlерагlча Ленинградски пединститута профессор В. П. Ильин, преподавателаш, физкультура специалисташ, спортсменаш, Российски Федераце тайп-тайпарча моттйгашкара Iилман болхлой.

Укхаза яьча докладех, даьча методически хьехамех дика пайда эцареба вай республике физкультурни болхлоша.

В. ГОМКОРТИЕВА.

Унахцlенон служба

Белоруссе курорташ

Салаlаран дарбашен дика йолаш дукха берхате зонаш я вай мехка. Статистико теипах ду, царна юкъе Белоруссии ССР курорташ тlехьарча шерашка тlа-тlа дукхагlа дlайовзаш латташ хилара.

— Белоруссе территоре кхоалагlа дакъа хьунашца дlалоац, — дувц республика керттерча курортолога Эдуард Кашицке. — Керттагlдаккха безам ба са: мелка кхыча хьунехчул шозза дукхагlа кислород йоалл тха хьунех. Хlаьта дукха да цар деча дарбай тайпаш а. Лораша анйнад. тха хьуваш сага нервно-психически статуса къастта дика хилар, веществий хувцаи тоабеш а организма лораялара хьанар совдоаккхаш а хилар, катаральни хувцамаш дlадахар. Дукха фитонцидаш йоахача фево, ландшафта хозало, эзайи кlувнийи (Белоруссе дукхагlа я дийхкен норсамен хьунаш) хьажо—цу дерриге а цхьана Iалаьмате дика терапевтически эффект лу.

Няс миллион сага бархl миллион гектар хьу — из Белоруссе вахача хlара сага дукха хlама ца эшаш 20 «порци» хьу: саго пайда эца кислород юхаметтаоттавран цунна чура арайоалa углекислота юхазран нормагlа эшар 600 квадратни метр тальнаш тlайола моттиг мара митай. Республика Iилмакошен медикашен белгалъьий дарбан гlулакха этара дикагlа хила еза лаьрхlа йола зонаш. Цига хьал а нь бола беш я цхьен хаьна 17730 саг тlаэца йиш йола 50 санатори, 16 салоIа цlа.

Унахцlено тоаю моттигаш хьалъяра субсиди лу пачхьалкхено. Цо ахча хьахец уж лелаяра, медицински гlулакхаш дара (белоруссии санаторешкен салоIача цlеношкии болх беш ва 9 эзар гаргга лор. юкъера медицински гlулакх дун болхло), технически кийчо яра. Цул совгlа. унахцlено тоаю моттигаш шоай йолаш иттан предприятеши ведомствашu я Белоруссе. Нагахьа санна уж гlишлош хьалъяра средствааш тоъаш ца хилча. гlо ду кооперацe.

Вlалла дукха ха яц Брестски областе оаха «Берестье» яхача санатори комплекса хьалхаре аргlа хьалъяь. — йоах «Брестколхозздравница» яхача колхозашта юкъерча объединене председатела Степан Круковича.— Пасвой взносий сумма 17 миллион сом хилар. Кхьеттел теттара боккха бале а цхьан боахама хала хургдар навал ахча дlахеца. Хlанз укх сахьате хьалъеш латт «Верестьей» шоллагlа аргlа. Цига хургья Iаьна йола наьк ду бассейни дийнахьи буса 3000 саг чакхвакха йиш йола мелача хиием воалдиен дарбаш ду моттиги. Санаторе йиш я гонатъарча юрташна баха нах амбулаторно Iалашбе. Кхоалагlа аргlа хьалйича яь йистейоал из дийхва хьуна юкъерча Рагозни ски Iама йистошка улла комплекс.

Iалама бернатах бизза пайда эца хьожаш бlарг лохкаш я республика курортологически служба. Цун системе я Iилман лабораторешн клиникашн. Iилмахоша уттаю курортни дарбан кlийлеваш, зуь цу хьакъе хьара показанеши цунна духьалара показанеши.

— Оаха де мел дезар духьоай санаторешн салоIача цlенойн сеть шерьяра. хlаьта деккхар юшиленсию а къестаду, — йоах курорташта доал дара республикански Совета начальника Бронислав Шальневича. — Сона дагалаттар да, къоастадаь аьлча, хьу дlайоrlар. Сийлахь-боккха Дай-мехка тlом лаьттача шерашка Белоруссе хlалак хилар цхьа миллиони ах миллиони гектар хьу. Хlанз из юхаметтатаьь ца Iеш тlом хьалехьа хиннача боарамал а тlехьяьннай. Оаха шерра-шера дlайогl оахош хьекхачуя 13—15 процент дукхагlа хьу.

Гаргарча шерашка тхан цига хlанз ярашта тlакхетаргья дукха унахцlено тоаю учрежденеш. царна юкъе хургья хlанз йолаш йолча алхайтгатена тlакхеташ йола кхо эзар моттиг йола цхьь специализировани берий санатори дезалашца салоIаргдола цхи салоIа цlаи. Оаха йоккхо ю шоай палаткаш долаш белоруски хьунагlа ухарий а. Царна кийчъяй укхаза цхьа гlуваш. тlаягlаш букаш, белгалья цlераш йовгаю моттигаш а йолаш майдаш. Уж деррига хlанаш дукхагlча даьхе, пахькаштен почелкаштен гаьна йоацача моттигашка кийсдаьд эша продукташ эца а медицински консультаци яйта а атта хургдолаш.

Оаха лоархlамаш даьд шерра-шера миллион саг совгlа нах тlаэц тха хьуно. цо луш йола 7.5 миллион тони фитонцидаш тоъ массанена а.

Юрий САПОЖКОВ, АПН корреспондент.

Оаха яздаьчун лерагlа

18-ча августе оаха непатехар Магlалбика района цхьайола школаш дешара кердача шерага эсала кийчъянь хиларах дувцаш йола «Школаш кийча яц» яха корреспонденци.

Цу хьакъехьа редакцега хоам беш Магlалбика горисполкома председатела З. Яндиевас язду: «Корреспонденце тlа белгалдаь кхоачамбоацараш дийцар совхозий директораш, гороно заведующи, РСУ начальник (Б. Галаев), промышленни предприятей кулгалхой юкъе а болаш.

Шин декхараш ледара кхоачашдарах КПСС горкомо выговор яьй Б. Галаевна, горисполкомо 25 август тlакхачалехьа №№ 15, 23 йолча школашна ремонт йистеиккха декхарийла вир из. Из кхоачашдарах шин ханнахьа дешар дlадоладелар цу школашка. Иштта тоаяь йистеьхар №№ 9, 10 йолча школаш а».

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

1980 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзаш ерригча отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гlишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждененшкарча, общественни организацешкарча кенайоазув доржадеча общественни уполномоченнешка а гlолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиг; ах бетта — 1 соми 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

Хаоттам

Тахан республике гlоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш. йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике — 16—21. Грозне — 18—20 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш. йоачан а йоацаш. тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана — 4—9, дийнахьа — 15—21 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-...

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02325. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5713.